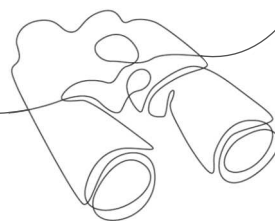

VOORONTWERP BELEIDSPLAN RUIMTE LIMBURG

STRATEGISCHE VISIE

september 2021

INHOUD

OPBOUW VAN VOORONTWERP BELEIDSPLAN RUIMTE LIMBURG	4
1. WAAROM EEN RUIMTEPACT 2040?	6
2. HET STATUUT VAN HET RUIMTEPACT 2040	8
3. DE ENGAGEMENTEN VAN DE PROVINCIE	9
3.1. Actief meewerken aan de ruimtelijke transitie	9
3.2. Bakens uitzetten met ruimtelijke voorbeeldprojecten.....	9
3.3. Gemeenten ondersteunen om gemeenschappelijke doelen te realiseren	9
3.4. Allianties sluiten rond ruimtelijke projecten om Limburg nationaal en internationaal te connecteren met de omliggende regio's	10
4. TOEKOMSTPERSPECTIEF “LIMBURG 2040”	11
5. RUIMTELIJKE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN.....	14
5.1. SD1 - De ruimtelijke regionale eigenheid valoriseren.....	15
5.2. SD2 - Steden en dorpen gericht versterken.....	18
5.3. SD3 - Ruimtelijke ontwikkelingen en mobiliteit op elkaar afstemmen.....	22
5.4. SD4 - Het open ruimtesysteem versterken.....	24
5.5. SD5 - Competitief en duurzaam ondernemen faciliteren op de juiste plaatsen.....	28
5.6. SD6 - Duurzame energie integreren in het ruimtelijk beleid	32
5.7. SD7 – Meer ruimte geven aan de fietser	35
5.8. Synthesekaart	39
6. OVERKOEPELENDE ACTIES	41
6.1. SV-1 – Ontsluiten van Het “referentiekader ruimtelijke regionale eigenheid”	41
6.2. SV-2 - Hanteren van het “referentiekader ruimtelijke regionale eigenheid” bij de opmaak en advisering van plannen voor ruimtelijke ontwikkelingen.....	42
6.3. SV-3 - Opstarten van ruimtelijke strategische projecten.....	43
6.4. SV-4 - Meewerken aan strategische projecten voor Limburg.....	44
6.5. SV-5 - Opmaken van geïntegreerde gebiedsvisies en actieplannen voor het behoud en de versterking van het landschap in Limburg.....	45
6.6. SV-6 - Opmaken van provinciale RUP's voor een open ruimtepositief planologisch beleid	46
6.7. SV-7 - Opzetten van een fonds om de ruimtelijke transitie uit te voeren.	47
6.8. SV-8 - Toetsen van alle adviezen en beslissingen in het ruimtelijk beleid aan de bovenlokale fietsnetwerken.....	48
6.9. SV-9 - Opmaken en toepassen van een fietstoets	49
6.10. SV-10 - Opmaken van provinciale afwegingskaders om grootschalige hernieuwbare energievoorzieningen landschappelijk te integreren	50
6.11. SV-11 - Ontwikkelen van instrumenten om de ruimtelijke visie van het Beleidsplan door te vertalen naar de vergunningverlening.....	51
6.12. SV-12 - Opzetten van een structuur om expertise in te schakelen voor de verhoging van de ruimtelijke kwaliteit ..	52
6.13. SV-13 - Werken aan ontharding	53
BIJLAGE 1 - RELATIE MET DE BELEIDSPANNEN VAN ANDERE BESTUURSNIIVEAUS.....	54
1. Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV).....	54
2. Gemeentelijke Beleidsplannen Ruimte	57
BIJLAGE 2 – SAMENVATTING VAN DE RUIMTELIJKE KENMERKEN UIT HET “REFERENTIEKADER RUIMTELIJKE REGIONALE EIGENHEID”	58
BIJLAGE 3 - AFKORTINGEN	66

OVERZICHT KAARTEN

Kaart 1: bepalende elementen van de ruimtelijke regionale eigenheid	17
Kaart 2: bepalende elementen voor een kernversterkend ruimtelijk woonbeleid (kerntypering).....	21
Kaart 3: bepalende elementen voor een versterkt open ruimtesysteem.....	27
Kaart 4: bepalende elementen voor een duurzame economische ontwikkeling	31
Kaart 5: bepalende elementen voor een energie-integratie	34
Kaart 6: bovenlokaal functioneel fietsnetwerk.....	37
Kaart 7: toeristisch fietsroutenetwerk	38
Kaart 8: synthese.....	40

OPBOUW VAN VOORONTWERP BELEIDSPLAN RUIMTE LIMBURG

Het 'Ruimte­pact 2040' is het nieuwe beleidsplan ruimte voor de provincie Limburg.

Het Beleidsplan Ruimte Limburg bestaat uit een **strategische visie** en **beleidskaders**. Ze geven samen het kader aan voor de gewenste ruimtelijke ontwikkeling en moeten steeds in onderlinge samenhang gelezen worden.

DE STRATEGISCHE VISIE

Als inleiding geven we aan **waarom** we een Ruimte­pact 2040 opstellen (hoofdstuk 1) en wat het **statuut** ervan is (hoofdstuk 2). Daarnaast stellen we als provincie **4 engagementen** voorop (hoofdstuk 3) als leidraad voor onze houding in de ruimtelijke ontwikkeling van Limburg. Deze engagementen gelden doorheen (de uitvoering van) het volledige Beleidsplan Ruimte Limburg en reiken verder dan enkel het ruimtelijke beleid.

Het **toekomstperspectief "Limburg 2040"** (hoofdstuk 4) beschrijft het wensbeeld voor Limburg waar we naartoe werken met 2040 als planhorizon.

Zeven **strategische doelstellingen** (hoofdstuk 5) zetten de richting uit voor het ruimtelijk beleid. Zij geven aan op welke sporen de provincie wil inzetten om het toekomstperspectief voor Limburg 2040 te realiseren. Dat doen we in samenwerking met vele partners.

Naast de specifieke acties ter uitvoering van de beleidskaders, zijn er in de strategische visie ook nog **overkoepelende acties** geformuleerd (hoofdstuk 6). Ze zijn niet te schikken onder één van de thema's in de beleidskaders, maar werken horizontaal door de verschillende thema's heen.

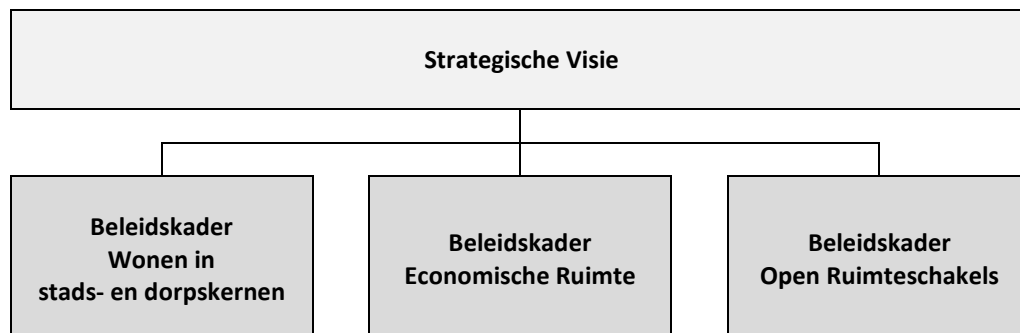
Tot slot wordt nog aangegeven **hoe het Beleidsplan Ruimte Limburg zich verhoudt tot de beleidsplannen van de andere bestuursniveaus**, zijnde Vlaanderen en de Limburgse gemeenten (Bijlage 1).

DE BELEIDSKADERS

In het voorontwerp beleidsplan dat voorligt zijn **drie thematische beleidskaders** uitgewerkt¹:

- beleidskader Wonen in stads- en dorpskernen
- beleidskader Economische Ruimte
- beleidskader Open Ruimteschakels

De beleidskaders passen binnen de strategische visie en zijn specifieke inhoudelijke uitwerkingen rond een bepaald thema.

¹ Via een aparte, geëigende procedure kunnen later aanvullende beleidskaders worden opgemaakt, die na goedkeuring integraal deel uitmaken van het Beleidsplan Ruimte Limburg.

Voor elk beleidskader wordt aangegeven **waarom** dit beleidskader opgemaakt wordt (hoofdstuk 1). De **focus en rol van de provincie** benoemt de kerntaak van de provincie (hoofdstuk 2). De **ruimtelijke staat** (hoofdstuk 3) geeft een inzicht in de huidige toestand van het betreffende thema en raakt ook de uitdagingen aan. De ruimtelijke staat is geen allesomvattende beschrijving van het thema, maar focust op die elementen die in het beleidskader aan bod komen en die relevant zijn voor de visie.

Elk beleidskader bevat een meer gedetailleerde **visie** over het betreffende thema (hoofdstuk 4). De **selecties** bepalen de ruimtelijke elementen van provinciaal niveau (hoofdstuk 5).

Onder **strategie en uitvoering** (hoofdstuk 6) worden de **operationele doelstellingen** en een set van **acties** benoemd om het ruimtelijk beleid waar te maken.

De beleidskaders beschrijven eveneens hoe en met wie de gewenste ruimtelijke ontwikkeling in **samenwerking** gerealiseerd kan worden (hoofdstuk 7).

	INLEIDING	VISIE	REALISATIE
STRATEGISCHE VISIE	Waarom een Ruimtepact 2040? Statuut van het Ruimtepact 2040 4 engagementen	Toekomstperspectief Limburg 2040 Strategische Doelstellingen (SD)	Overkoepelende acties
BELEIDSKADERS	Waarom een beleidskader? Focus en rol van de provincie Ruimtelijke staat	Visie Selecties	Operationele Doelstellingen (OD) Acties Samenwerking

Figuur: samenvatting van de opbouw van de strategische visie en de beleidskaders van het voorontwerp Beleidsplan Ruimte Limburg.

1. WAAROM EEN RUIMTEPACT 2040?

NOOD AAN EEN RUIMTELIJK BELEID OP MAAT

Het bewaken en versterken van de ruimtelijke structuur en kwaliteiten van Limburg vraagt om een ruimtelijk beleid op maat. De verscheidenheid aan streken en landschappen, de waardevolle open ruimte, het platteland, een stedelijke structuur op mensenmaat en de ligging in de Euregio Maas-Rijn maken van Limburg een aangename leefomgeving. Deze specifieke ruimtelijke situatie zorgt ervoor dat de provincie haar eigen klemtonen in het ruimtelijk beleid moet leggen, complementair aan het Vlaamse en aan het gemeentelijke perspectief.

Limburg is interessant en aantrekkelijk omdat er op een relatief kleine oppervlakte zo'n variëteit aan streken en landschappen voorkomt. Haspengouw is niet hetzelfde als het Maasland. De Kempen verschilt van de Voerstreek. Die verscheidenheid bepaalt het karakter, de identiteit en het DNA van Limburg. De open ruimte is een "unique selling proposition" voor Limburg. In Vlaams perspectief is de Limburgse open ruimte omvangrijk en van de beste kwaliteit. Limburg heeft uitgestrekte vruchtbare landbouwgebieden, het eerste Nationaal Park en met Bosland het grootste en kindvriendelijkste bos van Vlaanderen. Limburg is koploper op het vlak van biodiversiteit en beschermde natuur. De open ruimte levert heel wat ecosysteemdiensten en bepaalt in belangrijke mate de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, het uitzicht en de aantrekkelijkheid van Limburg.

Limburg heeft een eigen stedelijke structuur. Geen grootstad in internationaal perspectief, maar wel een kwalitatief en veelzijdig netwerk van kleinere steden en aangename dorpskernen met een mix aan voorzieningen en activiteiten. Bedrijventerreinen, incubatoren en economische clusters, winkelconcentraties, zorg- en onderwijscampussen en toeristisch-recreatieve domeinen vullen die stedelijke structuur aan. Steden, dorpen en landschap zijn in Limburg sterk met elkaar verbonden en verweven. Open ruimte en groen is overal nabij. Dit levert een kwaliteitsvolle leefomgeving in de steden en de dorpen.

Op vlak van bereikbaarheid en multimodale ontsluiting heeft Limburg nog een inhaalbeweging nodig. Dit is cruciaal voor de leefbaarheid en de ontwikkeling van een regio en is onlosmakelijk met ruimtelijke ontwikkeling verbonden.

De provincie kijkt met een open blik over de provincie-, gewest- en landsgrenzen heen naar de andere Vlaamse provincies, Wallonië, Nederland en Duitsland.

BEHOEFTE AAN EEN KADER OM MET DE RUIMTELIJKE IMPACT VAN VERANDERENDE MAATSCHAPPELIJKE UITDAGINGEN EN TRENDS OM TE GAAN

Samen staan we voor heel wat ruimtelijk impactvolle uitdagingen op de leefomgeving van Limburg. Het zijn vaak mondiale en globale maatschappelijke uitdagingen en megatrends die zich ook in Limburg doorzetten en waar ook het ruimtelijk beleid slim moet mee omgaan. De ruimtelijke antwoorden zijn voor elk gebied anders en vragen een ruimtelijk kader.

De woonbehoeften veranderen ten gevolge van verschillende demografische en maatschappelijke evoluties met ontgroening, vergrijzing, verzilvering, gezinsverdunding en diversifiëring van de bevolkingssamenstelling. Desondanks zetten verspreide bebouwing en het ruimtebeslag zich verder door. De open ruimte staat onder druk terwijl de waterlopen, natuur-, bos- en landbouwgebieden essentieel zijn voor tal van ecosysteemdiensten. Zij staan in voor onze voedselproductie, vrijwaren de biodiversiteit, zorgen voor luchtzuivering, wateropvang en de houtvoorraad, bieden ons ruimte om te ontspannen in het groen en zijn essentieel in de klimaatadaptatie. Het streven naar meer hernieuwbare energie botst soms op weerstand omwille van de ruimtelijke impact. Een snel evoluerende economie vraagt een gepaste aanpak om te ondernemen met aandacht voor zowel (inter)nationalisering als voor lokale verankering. De digitalisering versnelt. Door deze slim in te zetten voor mobiliteit, bijvoorbeeld via deelsystemen, elektrisch fietsen, datagedreven mobiliteit en combimobiliteit, kunnen we ook de mobiliteit verduurzamen en de bereikbaarheid van verschillende plekken verhogen.

DE PROVINCIE ALS VOLWAARDIGE PARTNER IN HET RUIMTELIJK BELEID

In het systeem van ruimtelijke beleidsplanning krijgt ieder bestuursniveau de beleidsruimte en verantwoordelijkheid om een ruimtelijk beleid op maat uit te werken met eigen accenten en een specifieke invulling. Er wordt uitgegaan van partnerschappen in de ruimtelijke ontwikkeling, zonder een strikte of expliciete taakverdeling. Met de opmaak van het Ruimtepact 2040 benut de provincie die beleidsruimte en neemt ze haar verantwoordelijkheid op.

De provincie fungeert als schakel tussen Vlaanderen en de gemeenten. Enerzijds moet ze de ambities en ruimtelijke doelstellingen van Vlaanderen mee helpen realiseren en deze gebiedsgericht doorvertalen naar Limburg. De provincie focust hierbij op de bovenlokale uitdagingen vanuit een provinciale benadering, reikt vanuit het Limburgse beleid ideeën en suggesties aan Vlaanderen aan en engageert zich om de ruimtelijke ontwikkeling op een gebiedsgerichte, geïntegreerde wijze aan te pakken. Anderzijds vormt het Beleidsplan Ruimte Limburg het kader voor het ruimtelijke beleid van de gemeenten, steeds met respect voor de gemeentelijke autonomie. Samenwerking is het sleutelwoord, zowel samenwerking tussen verschillende overheden en beleidsdomeinen, als met het maatschappelijk middenveld, burgers, ondernemers, investeerders, onderwijs, ...

HET WAARDEVOL BELEID VAN HET RSPL VERDERZETTEN EN STRATEGISCH BIJSTUREN WAAR NODIG

Met de goedkeuring van het Ruimtelijk Structuurplan Limburg (RSPL) in 2003 en de herziening ervan in 2012, heeft de provincie belangrijke stappen gezet om een eigen ruimtelijk beleid te voeren en dit binnen het subsidiariteitsbeginsel waarin duidelijke taken aan de provincie werden toegekend. De maatschappelijke uitdagingen en de beleidscontext zijn sindsdien veranderd. Na bijna 20 jaar is een actualisering van het provinciale ruimtelijke beleid nuttig en nodig, met een verderzetting van het beleid waar dit een meerwaarde heeft betekend voor Limburg en met andere accenten waar dat nodig is.

Met de uitvoering van het RSPL heeft het provinciebestuur een impact gehad op de ruimtelijke ontwikkeling van onze provincie. Denk hierbij maar aan de versterking van de kleinstedelijke gebieden, de sturing van de woningprogrammatie, het bijkomende aanbod aan ruimte voor bedrijventerreinen en toeristisch-recreatieve ontwikkeling en door de advisering van dossiers op gewestelijk en gemeentelijk niveau op basis van de provinciale visie en selecties, zoals de natuur- en open ruimteverbindingen.

De omslag naar beleidsplanning is meer georiënteerd op strategische doelen dan te streven naar een allesomvattend plan. De provincie zet daarom gericht en selectief in op die thema's die in Limburg belangrijk zijn en waar de provincie impact op heeft of het verschil mee kan en wil maken. Het Beleidsplan Ruimte Limburg vervangt het RSPL volledig. Het is dus wenselijk om – naast de strategische visie - een coherent en evenwichtig geheel van beleidskaders te voorzien om een beleidsvacuüm te voorkomen voor de belangrijke thema's voor Limburg.

BIJDRAGEN AAN REALISATIE SDG'S

De provincie heeft zich geëngageerd om de 17 Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties als referentiekader te hanteren voor het provinciale beleid. De provincie kan en moet met haar bevoegdheid binnen het beleidsdomein ruimte een steentje bijdragen aan de internationale ambitie van duurzame ontwikkeling. Het ruimtelijk beleid heeft een invloed op water, energie, economie, industrie, infrastructuur, steden, klimaat, landschap, huisvesting, voedselproductie en gezondheid. Met een ambitieus, doordacht en samenhangend beleidsplan ruimte kan de provincie positief inspelen op een aantal van de SDG's.

2. HET STATUUT VAN HET RUIMTEPACT 2040

Het Ruimtepact 2040 bevat een **provinciale visie op de ruimtelijke ontwikkeling** in Limburg met het vizier op 2040. De provincie gaat hiermee aan tafel met andere besturen en partners om samen te werken aan ruimtelijke ontwikkeling. Het wordt een leidend instrument en **toetskader voor de advisering en beoordeling** van plannen, projecten en nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Het Ruimtepact 2040 geeft een langetermijnvisie die vertrekt vanuit een ruimtelijke samenhang én een niet-concurrentiële positie van gemeenten onderling. Het is een gemeenschappelijk verhaal, als **referentiekader voor de gemeentelijke ruimtelijke beleidsplannen**. Hierbij erkent de provincie de autonomie van de gemeenten en geeft ze uitvoering aan de principes van Vlaanderen: meer doen met minder ruimte. Het Ruimtepact 2040 staat voor een bovenlokale gebiedsregie en geeft sturing aan de 'verdeelvraagstukken' die gebaat zijn bij een regionale aanpak, zoals de afstemming van de woonontwikkelingsmogelijkheden op maat van de kern of een gepast aanbod voor bedrijvigheid op strategische locaties. De visies, doelstellingen en acties van het Beleidsplan Ruimte Limburg zijn niet bindend, noch verordenend bij het afleveren van vergunningen aan particulieren of bedrijven. Ze werken vanzelfsprekend wel door naar de ruimtelijke plannen, projecten en ingrepen die de provincie zelf opzet².

Het Ruimtepact 2040 is een **richtinggevend en verbindend** project voor Limburgers, actoren, structuren en streken. Dit is een **handreiking om samen te werken** aan de ruimtelijke toekomst van Limburg. In de hoop dat zo veel mogelijk actoren vrijwillig, maar niet vrijblijvend, het engagement opnemen om het Ruimtepact 2040 als richtlijn te hanteren voor de uitvoering van hun eigen visies, doelstellingen, acties en projecten.

Het Beleidsplan Ruimte Limburg is tevens een actieplan voor de provincie. Het bepaalt het werkprogramma voor de komende 10 tot 15 jaar op vlak van ruimtelijke ontwikkeling en beleid. Het uitvoeringsprogramma dat de provincie jaarlijks zal opmaken, bepaalt concreet welke ruimtelijke plannen en projecten prioritair aangepakt worden en koppelt dit aan de beschikbare middelen en mensen. Dat werkt ook door naar alle provinciale beleidsdomeinen met ruimtelijke impact of afhankelijkheid. Na de goedkeuring van het Beleidsplan Ruimte Limburg is het werk niet gedaan, het begint dan pas.

² VCRO, Artikel 2.1.2: Bij het vaststellen of herzien van ruimtelijke uitvoeringsplannen en stedenbouwkundige verordeningen, en bij het aanvragen van omgevingsvergunningen voor eigen projecten mogen de provincieraad en de deputatie niet afwijken van de beleidskaders van het Beleidsplan Ruimte Limburg, behalve in geval van onvoorziene ontwikkelingen van de ruimtelijke behoeften van de verschillende maatschappelijke activiteiten of omwille van dringende sociale, economische of budgettaire redenen. Als er met toepassing van voormelde redenen wordt afgeweken van het Beleidsplan Ruimte Limburg moet dat uitdrukkelijk gemotiveerd worden. Daarbij moet dan aangetoond worden dat het plan, de verordening of de vergunningsaanvraag het nastreven van de strategische visie in kwestie niet hypothekeert.

3. DE ENGAGEMENTEN VAN DE PROVINCIE

Met het Ruimtepact 2040 neemt de provincie vier belangrijke engagementen op in de ruimtelijke ontwikkeling van Limburg. Deze engagementen geven aan waar de provincie voor staat en waartoe ze zich verbindt in haar ruimtelijke beleid. Uitgangspunt hierbij is dat ruimtelijke ontwikkeling het resultaat is van samenwerking. Deze samenwerking ziet de provincie tussen verschillende overheden en beleidsdomeinen en met vele partners zoals het maatschappelijk middenveld, burgers, ondernemers, investeerders, onderwijs, ... De provincie stemt ook de acties en middelen met een ruimtelijke implicatie vanuit haar andere beleidsdomeinen af met het Beleidsplan Ruimte Limburg. Het gaat hierbij om provinciale bevoegdheden zoals waterlopen, natuur, mobiliteit, landbouw en platteland, economie, toerisme, duurzaamheid en huisvesting.

3.1. ACTIEF MEEWERKEN AAN DE RUIMTELIJKE TRANSITIE

De ruimtelijke transitie staat voor **zuinig ruimtegebruik**, het streven naar **minder ruimtebeslag** en een betere **ruimtelijke kwaliteit**. De provincie hanteert de principes van zuinig ruimtegebruik en ruimtelijke kwaliteit als basis en rode draad in het ruimtelijk beleid, voor alle acties en ingrepen in de leefomgeving. Zo werkt de provincie actief mee aan een ruimtelijke transitie en een duurzame ruimtelijke ontwikkeling.

We moeten allen het bestaande ruimtebeslag beter benutten om de **open ruimte maximaal te vrijwaren**. Ook ontharding is daar een onderdeel van. De provincie sluit zich hiermee aan bij de hoofdbambities van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en bij de prioritaire Europese beleidsagenda van de Green Deal. Daarnaast zet de provincie ook in op een verhoging van de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. Dat gaat zowel over de landschappelijke kwaliteit van de onbebouwde ruimte als de gebruiks- en belevingskwaliteit van de bebouwde omgeving.

3.2. BAKENS UITZETTEN MET RUIMTELIJKE VOORBEELDPROJECTEN

De provincie wil actief en gericht bakens uitzetten in de ruimtelijke transitie door uitvoering te geven aan prioritaire acties, met een hoog ambitieniveau, in de bebouwde én in de open ruimte. De provincie werkt daarbij **gebiedsgericht, geïntegreerd en regionaal gedifferentieerd** waar nodig. Een gemeentegrensoverschrijdende impact benadrukt de aanpak op provinciaal niveau en de leidende rol van de provincie.

Ruimtelijke ontwikkeling heeft raakvlakken met veel sectoraal beleid en ruimtelijke ingrepen vragen tijd. Veranderingen in ruimtelijke structuren zijn het gevolg van langdurige processen. Limburg zal er in 2040 niet helemaal anders uitzien. De ruimte is beperkt maakbaar en de bevoegdheden van de provincie zijn begrensd. Met **ingrepen op goed gekozen plekken** of met **nieuwe instrumenten of plannen** maakt de provincie het beleid concreet met kwaliteitsvolle voorbeeldprojecten of innovatieve hefboomacties. Deze zetten de veranderingen in de ruimtelijke omgeving op spoor en onderstrepen de realisatiegerichtheid van het Ruimtepact 2040. Het opstarten (of verderzetten) van projecten hoeft niet te wachten op de goedkeuring van het Beleidsplan Ruimte Limburg. Kwaliteitsvolle quick-wins zijn zelfs wenselijk.

3.3. GEMEENTEN ONDERSTEUNEN OM GEMEENSCHAPPELIJKE DOELEN TE REALISEREN

De provincie expliciteert in de strategische visie en in elk beleidskader concrete acties om de gemeenten te ondersteunen in het realiseren van de gemeenschappelijke doelen. Hiermee beoogt de provincie om de **realiseerbaarheid van de doelstellingen op het terrein te verhogen**, in samenwerking met de gemeenten.

Ieder bestuursniveau heeft zijn eigen verantwoordelijkheid binnen de ruimtelijke transitie. De provincie werkt minder bevoogdend ten aanzien van gemeenten, aangezien gemeentelijke plannen wel nog geadviseerd, maar niet langer goedgekeurd worden door de provincie. De provincie blijft die adviesrol op een kwaliteitsvolle manier opnemen op basis van inhoudelijke en geïntegreerde constructieve adviezen, als ondersteuning voor sterkere gemeentelijke ruimtelijke planningsdossiers. De provincie tracht op die manier ook het ideeëngoed en de doelstellingen van het Ruimtepact 2040 te laten doorstromen naar het lokale niveau.

3.4. ALLIANTIES SLUITEN ROND RUIMTELIJKE PROJECTEN OM LIMBURG NATIONAAL EN INTERNATIONAAL TE CONNECTEREN MET DE OMLIGGENDE REGIO'S

De provincie sluit allianties met aangrenzende gemeenten, provincies, gewesten en/of andere samenwerkingsverbanden om gezamenlijk te werken aan **ruimtelijke grensoverschrijdende projecten**. Op deze manier connecteert de provincie zich op provinciaal, Vlaams, nationaal en internationaal niveau. De provincie haakt in op opportuniteiten die zich aanbieden of onderzoekt proactief waar nieuwe kansen zich voordoen. De provincie tracht dergelijke grensoverschrijdende projecten op te schalen tot strategische projecten op Vlaams of Europees niveau.

Limburg is immers geen eiland. De impact van ruimtelijke ontwikkelingen stopt niet aan de provinciegrens. Allerhande structuren binden ons met onze burens: autosnelwegen, kanalen, spoorwegen, fietswegen, rivier- en beekvalleien, bos- en natuurgebieden en buis- en hoogspanningsleidingen. De geografische positie van Limburg ten opzichte van de Euregio, de Vlaamse Ruit, de Randstad en het Ruhrgebied is een troef en biedt economische en ecologische perspectieven. Gerichte ondersteuning door de provincie moet leiden tot een versterking van grensoverschrijdende projecten, ruimtelijke structuren of samenwerkingsverbanden, zoals rond het Economisch Netwerk Albertkanaal, de Demervallei, De Albertknoop, Bosland, Grensmaas, Kempen-Broek, Grote Heide, de fietssnelwegen en toeristische topbelevingsroutes die aansluiten op projecten over de provinciegrens heen.

4. TOEKOMSTPERSPECTIEF “LIMBURG 2040”

Het toekomstperspectief “Limburg 2040” schetst een globaal wensbeeld waar de provincie naartoe werkt. Vanuit deze ambitie maakt de provincie keuzes, zoveel mogelijk samen met de gemeenten, Vlaanderen en alle andere partners. Uiteraard spelen er nog variabele factoren en onzekerheden waar de provincie zelf geen of nauwelijks vat op heeft, maar die de realisatie en haalbaarheid van het toekomstperspectief wel kunnen beïnvloeden. De provincie kijkt vastberaden vooruit en speelt flexibel in op veranderende maatschappelijke ontwikkelingen, waarbij we onze ambitie bewaren en het vizier houden op het uiteindelijke doel.

LIMBURG 2040

In 2040 is Limburg een aantrekkelijke en dynamische regio. Limburg heeft karaktervolle steden en dorpen en een kwalitatieve open ruimte binnen een divers landschap. De economie is lokaal en internationaal, competitief en duurzaam.

Ontwikkeling en hergebruik binnen het bestaande ruimtebeslag is in 2040 het nieuwe normaal. Nieuwe ontwikkelingen verhogen de klimaatrobuustheid. Een goed evenwicht tussen kwaliteitsvol kernversterkend wonen, duurzaam ondernemen en het beschermen van de open ruimte leidt tot een groei in levenskwaliteit en welvaart. Zo is Limburg gekend en gewaardeerd bij haar huidige en nieuwe inwoners, investeerders, bezoekers en partners.

EEN RIJKE DIVERSITEIT AAN LANDSCHAPPEN

In 2040 is de variëteit aan kenmerkende landschappen in Limburg nog steeds een sterke troef. Limburg koestert de ruimtelijke kenmerken, kernkwaliteiten én verschillen ervan. Die ruimtelijke regionale eigenheid bepaalt mee de identiteit van Limburg en de Limburgers en is een vanzelfsprekende onderlegger voor alle ruimtelijke ontwikkelingen. Daar bewust rekening mee houden, verhoogt de ruimtelijke kwaliteit van nieuwe plannen, projecten, de regio én het landschap.

STERKE STEDEN EN LEEFBARE DORPEN

In 2040 wordt Limburg gekenmerkt door een aangename, gevarieerde woonomgeving met sterke steden en leefbare dorpen. Het voorzieningenniveau en de bereikbaarheid zijn in balans met het type kern, gaande van de grotere steden (Hasselt en Genk), over kleinere (historische) steden en grote dorpen tot plattelandskernen. Het groen is overal nabij. Die afwisseling tussen stad, dorp en landschap zorgt voor een uitgesproken woonkwaliteit die ons onderscheidt van andere stedelijke regio's. Kernversterking en groei worden gebiedsgericht gedifferentieerd op maat van de kern. Er wordt ingezet op kwaliteitsverhoging en gepaste ruimtelijke verdichting. Verweefbare economische functies vinden een plaats in de centra van steden en dorpen. Dat zorgt voor meer stedelijke beleving, vitalere dorpskernen en het behoud van de open ruimte.

De trendwijzigingen

In 2016 bestond 30% van de oppervlakte in Limburg uit ruimtebeslag. Het Vlaamse gemiddelde is 33%. Het aantal inwoners per ha ruimtebeslag is in Limburg (11,8) lager dan in Vlaanderen (14,4). Met 37% (Limburg) neemt huisvesting het grootste deel van het ruimtebeslag in³. Door ons ruimtebeslag optimaler te gebruiken, kunnen we bijkomend ruimtebeslag vermijden.

De bevolking zal in de periode 2017-2040 (+4,4%) minder snel toenemen dan in de periode 2000-2017 (+9,6%)⁴. Maar het aantal huishoudens stijgt sterker dan de bevolkingsgroei. Vooral gezinsverdunding, vergrijzing en ontgroening zetten zich in Limburg door. In 2001 was 19,5% ouder dan zestig en 23,6% jonger dan twintig. In 2030 is dat 32,9% en 20,0%⁵. Het beter afstemmen van het patrimonium op de veranderende woonbehoeften en dat binnen het bestaande ruimtebeslag, is dus een belangrijke opgave.

³ Bron: provincies.incijfers.be

⁴ Bron: bevolkings- en huishoudensprojecties van het Federaal Planbureau 2017

⁵ Bron: provincies.incijfers.be

EEN DUURZAMERE MOBILITEIT

In 2040 is de mobiliteit verder geëvolueerd, op ruimtelijk en technologisch vlak. Door meer gedeeld gebruik, meer nabijheid, een sterker openbaar of collectief vervoerssysteem, goed uitgebouwde fietsinfrastructuren en vlotte overstapmogelijkheden in mobipunten zijn het aantal autokilometers afgenomen. Die verschuiving is ook zichtbaar in de inrichting van de publieke ruimte in dorpen en steden én de verbindingen ertussen die veel groener ogen. Alternatieven voor de auto krijgen meer plaats. Mobiliteit en ruimtelijke ontwikkeling worden geïntegreerd aangepakt. Nieuwe ontwikkelingen met aanzienlijke verkeersgeneratie situeren zich stelselmatig in omgevingen met een hoge bereikbaarheid en een goede multimodale ontsluiting. Duurzame mobiliteit wordt al in de conceptfase van ruimtelijke projecten geïntegreerd. Een verhoogde aandacht voor de fiets in de ruimtelijke ontwikkeling zorgt voor een systematische optimalisering en kwaliteitsverhoging van het fietsnetwerk én voor meer ruimte voor fietsers. Dat stimuleert meer fietsgebruik en draagt bij aan een duurzamere modal split en de positie van Limburg als fietsparadijs.

HOOGKWALITATIEVE OPEN RUIMTE

In 2040 blijft Limburg een topregio op vlak van open ruimte, zowel door de omvang als de kwaliteit ervan. Sterke verbindingen garanderen de samenhang tussen de grote natuur-, landbouw en bosgebieden. Die ontsnippering maakt het open ruimtesysteem functioneel, robuust en veerkrachtig en de landschappen worden er nog mooier door. De ecosysteemdiensten die hieruit volgen, zijn gewaarborgd door de aaneensluiting van de kerngebieden van natuur, bos en landbouw én fijnmazige verbindingen ertussen. Deze ecosysteemdiensten bieden tal van winsten, zoals biodiversiteit, voedselproductie, een goede waterbalans, een aangename leef- en ontspanningsomgeving, de toeristische aantrekkelijkheid van de regio en het klimaatadaptieve vermogen.

EEN GEDIFFERENTIEERDE, COMPETITIEVE EN DUURZAME ECONOMIE

In 2040 is de economie gedifferentieerd, competitief en duurzaam. Limburg biedt een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor innovatie, onderzoek, ontwikkeling en internationalisering. Door het optimaliseren van het ruimtegebruik binnen een economische ruimteshift, is er voldoende en kwalitatief ruimtelijk aanbod op gewenste en goed bereikbare werklocaties of in verweving met andere activiteiten in de kernen. Kleinhandel situeert zich voornamelijk in levendige stads- en dorpskernen. Bedrijventerreinen zijn duurzamer en kwalitatiever door een verhoogd ruimtelijk rendement en de integratie van groen-, water- en energievoorzieningen. De vele creatieve start-ups uit de incubatoren zijn lokaal verankerd en krijgen de ruimte om hun activiteiten vanuit Limburg internationaal verder uit te bouwen. Landbouw is een belangrijke ruimtebeheerder en zorgt als grote economische speler voor duurzame, gezonde en nabije voedselproductie. De vrijetijdseconomie gedijt door de ruimtelijke, cultuurhistorische en landschappelijke eigenheid van Limburg en doet dit met respect voor de intrinsieke kwaliteiten. Deze economische sector is daardoor niet delokaliseerbaar.

Op vlak van openbaar vervoer heeft Limburg in 2015 slechts 7% van de treinhalttes en 1,6% van de bushalttes in Vlaanderen en Brussel. 85% van de Limburgers woont op een locatie met een beperkte toegang tot openbaar vervoer, maar 57% ervan heeft wel een goed voorzieningenniveau⁶. Limburg is meer autoafhankelijk dan de rest van Vlaanderen. In 2019 wordt 73% van de verplaatsingen als autobestuurder of als autopassagier gemaakt⁷. Het Vlaamse mobiliteitsbeleid heeft als doel dat minimum 40% van de verplaatsingen duurzaam gebeurt. Acties zoals het doorvoeren van een kernenbeleid of het stimuleren van het fietsgebruik dragen bij aan deze transitie naar een duurzamere mobiliteit.

In 2018 beslaat landbouw 43% van de oppervlakte van Limburg. In Vlaanderen is dat 51%⁸. Waardevolle natuur beslaat 36% van Limburg. Dat is beduidend meer dan de 16% in Vlaanderen. 22% van Limburg bestaat uit bos, in Vlaanderen is dat 15%⁹. 24% van ons grondgebied is Europees beschermde natuur t.o.v. 12% in Vlaanderen. Limburg heeft nog veel open ruimte, maar de gemiddelde grootte van de open ruimteclusters daalt sinds de jaren 70 van 420 ha tot 100 ha¹⁰. Ten opzichte van 76 ha in Vlaanderen zijn de Limburgse clusters nog vrij groot, maar een trendwijziging is nodig om verdere versnippering tegen te gaan.

Limburg heeft een gedifferentieerde economie. Naast de bedrijventerreinen en de incubatoren bevindt 70% van alle bedrijfsactiviteiten zich in het woonweefsel. In 2020 beslaat industrie 4,3% van de oppervlakte van Limburg. In Vlaanderen is dat 3,4%. Binnen de 11.500ha juridisch bestemd aanbod aan bedrijventerreinen, is 3.300ha zonder ruimtebeslag¹¹. Recreatie beslaat 1,9% van de oppervlakte van Limburg. In Vlaanderen is dit 1,5%. Naast de toeristische entiteiten, zijn er ook heel wat verweefbare toeristisch-recreatieve activiteiten; sterk geënt op het landschap. Een actieve sturing van het aanbod en een ruimteshift van slecht gelegen gronden naar strategische zones draagt bij aan een efficiënter grondgebruik. Dit geldt zowel voor bedrijventerreinen als de vrijetijdseconomie en de landbouw.

NAAR EEN RUIMTELIJK AFGESTEMDE ENERGIETRANSITIE

In 2040 is de energie-efficiëntie verhoogd door zuinig ruimtegebruik in kernen en op bedrijventerreinen. De energietransitie naar een decentraal systeem met vooral hernieuwbare, koolstofarme energiebronnen is gerealiseerd. Energie wordt grotendeels lokaal geproduceerd, opgeslagen, uitgewisseld en gebruikt. De energie wordt gewonnen uit hernieuwbare, duurzame energiebronnen. Er is plaats voor grootschalige infrastructures zoals zon- en windenergie, maar de inplanting ervan is afgestemd op de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit van Limburg. Ook voor kleinere collectieve duurzame energieoplossingen is er plaats. Pilotprojecten rond duurzame en collectieve energiewinning maken nieuwe ontwikkelingen en heringerichte gebieden energie-efficiënter en duurzamer.

INTERNATIONAAL GECONNECTEERDE PROVINCIE

In 2040 is Limburg een open en internationaal georiënteerde en geconnecteerde provincie, binnen de Euregio Maas-Rijn en tussen de Vlaamse Ruit, de Randstad en het Ruhrgebied en de Luikse regio. Limburg heeft een goede ontsluiting via auto-, water-, spoor- en fietswegen over de provinciegrens heen. Samenwerkingsverbanden rond ruimtelijke structuren, gebieden en projecten versterken Limburg binnen een ruimere regio.

De omschakeling naar een duurzamere energiewinning is al ingezet. Potentieel is er vooral nog voor zonnepanelen op daken, grootschalige windturbines en biomassa-installaties. In 2018 is 6,6% van de Limburgse daken uitgerust met zonnepanelen. In 2021 heeft Limburg 135 windturbines¹². Het ruimtelijk kwaliteitsvol benutten van de potenties draagt bij aan de transitie. Technologieën als diepe geothermie, waterstof, energieopslag,... zijn momenteel nog in ontwikkeling, maar kunnen de energietransitie in de toekomst ondersteunen.

⁶ Bron: Onderzoek naar ruimtelijke ontwikkelingskansen in Limburg in kader van een aangepast knooppuntmodel: VITO, 2018

⁷ Bron: Regionaal Mobiliteitsplan Limburg, oriëntatienota: Departement Mobiliteit en Openbare werken, 2020

⁸ Bron: provincies.incijfers.be

⁹ Bron: biologische waarderingskaart (BWK) 2016, Natuurrapporten 2018

¹⁰ Bron: Ruimterapport Vlaanderen (RURA) 2018

¹¹ Bron: provincies.incijfers.be, cijfers bezettingstabellen Vlaio 2020

¹² Bron: eigen telling, april 2021

5. RUIMTELIJKE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

Met de strategische doelstellingen zet de provincie de richting uit om het toekomstperspectief voor Limburg 2040 te realiseren. Dit doet de provincie in samenwerking met vele partners. De strategische doelstellingen werken door in de beleidskaders. De zeven strategische doelstellingen fungeren als leidraad bij de benadering en beoordeling van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

- SD1 - De ruimtelijke regionale eigenheid valoriseren
- SD2 - Steden en dorpen gericht versterken
- SD3 - Ruimtelijke ontwikkelingen en mobiliteit op elkaar afstemmen
- SD4 - Competitief en duurzaam ondernemen faciliteren op de juiste plaatsen
- SD5 - Het open ruimtesysteem versterken
- SD6 - Duurzame energie integreren in het ruimtelijk beleid
- SD7 - Meer ruimte geven aan de fietser

Elke ruimtelijke strategische doelstelling wordt als volgt uitgewerkt:

INLEIDING	Een verduidelijking van de begrippen in relatie tot de strategische doelstelling.
RELEVANTIE	Het belang van de strategische doelstelling.
AMBITIE	Een verduidelijking van het strategische doel.
VISIE EN STRATEGIE	De aanpak om het strategische doel te bereiken.
FOCUS	De ruimtelijke structuurbepalende elementen en het provinciale ruimtelijk beleid.
REALISATIE	De acties en beleidskaders die de doelstelling helpen realiseren.

5.1. SD1 - DE RUIMTELIJKE REGIONALE EIGENHEID VALORISEREN

INLEIDING

De ruimtelijke regionale eigenheid van Limburg wordt bepaald door een gelaagde opbouw van herkenbare landschapseenheden, historisch-morfologische eenheden en functioneel-economische systemen. Samen geven de drie invalshoeken een goed beeld van de ruimtelijke regionale eigenheid van Limburg.

De ruimtelijke regionale eigenheid is gebiedsdekkend voor de hele provincie uitgewerkt en beschreven in het “referentiekader ruimtelijke regionale eigenheid”¹³. Door de kwalitatieve beschrijvingen, binnen elk van de 3 lagen, draagt het referentiekader bij om onze leefomgeving nog beter te begrijpen.

Een landschapseenheid is een ruimtelijk samenhangend gebied met een zekere coherentie in het fysisch systeem, het ruimtelijk voorkomen en met een herkenbare identiteit. Er kunnen harde grenzen zijn zoals rivieren of kanalen, maar op de meeste plaatsen lopen de landschapseenheden op het terrein geleidelijk in elkaar over en beïnvloeden verschillende landschapseenheden elkaar. Dit geldt ook over de provinciegrens heen. De landschapseenheden bevatten ruimtelijke kenmerken en kernkwaliteiten die in het landschap zichtbaar zijn en mee de identiteit en beleving ervan bepalen. Ze geven structuur en waarde aan Limburg, haar deelregio’s en haar grensoverschrijdende landschappelijke relaties.

Een samenvatting van de ruimtelijke kenmerken en kernkwaliteiten van de landschapseenheden, historisch-morfologische eenheden en functioneel-economische systemen wordt opgenomen in Bijlage 2.

RELEVANTIE

De ruimtelijke regionale eigenheid bepaalt in grote mate de identiteit, de ruimtelijke kwaliteit, de aantrekkelijkheid en het onderscheidend vermogen van Limburg als leefomgeving, investeringsgebied en vakantiebestemming.

AMBITIE

De ambities zijn:

- een nog sterkere identiteit van Limburg;
- een hogere ruimtelijke kwaliteit van nieuwe projecten én van Limburg;
- meer bewustzijn van - en een beter inzicht in - de regionale diversiteit van Limburg met per regio de ruimtelijke kernkwaliteiten en hun onderlinge samenhang.

VISIE EN STRATEGIE

We koesteren de ruimtelijke eigenheid van Limburg en vrijwaren wat ons uniek maakt ten opzichte van de rest van Vlaanderen door:

- de variëteit aan kenmerkende landschappen en bijzondere plekken als kernkwaliteiten te benoemen: uitgestrekte naaldbossen, heide- en duinenlandschappen, boomgaarden, vijvergebieden, de meanderende Maasvallei, de mijnstreek met terrils, het heuvel- en weidelandschap van Voeren, het eerste Nationaal Park van België, Bosland als het grootste en meest kindvriendelijke bos van Vlaanderen, ...;
- de historisch waardevolle structuren die de dorpen en steden karakter geven als kernkwaliteiten te benoemen: Maasdorpen, compacte Haspengouwse kerkdorpen, de mijnsteden met hun mijnsites en ensembles errond, het netwerk van verspreide kleine steden met historische waarden Tongeren, St-Truiden, Maaseik, Bree, ...;
- de meer recente ingrijpende structuren die Limburg economisch deden groeien ook als bepalende kenmerken te beschouwen: ENA, economische cluster in Noord-Limburg, Fruitstreek in Haspengouw, intensieve landbouwstreek in Noordoost-Limburg, innovatieregio Hasselt-Genk met het netwerk aan incubatoren. Dat zijn essentiële hefboomen voor nieuwe economische ontwikkelingen en innovatie.

We vermijden aantasting van deze kernkwaliteiten, met bijzondere aandacht voor de kenmerkende landschappen, omdat die sterk bepalend zijn voor de eigenheid en woon-, werk- en omgevingskwaliteit van Limburg. De samenhangende landschapseenheden en hun ruimtelijke kwaliteiten moeten bewaard worden,

¹³ Referentiekader ruimtelijke regionale eigenheid: BUUR, eindrapport september 2020

zeker waar aantasting dreigt door ongewenste ontwikkelingen. De ruimtelijke regionale eigenheid vormt een stimulans voor ruimtelijke kwaliteitsverhoging binnen nieuwe ontwikkelingen.

Waar mogelijk vrijwaart en versterkt de provincie de ruimtelijke regionale eigenheid binnen haar eigen planningsprocessen. De provincie neemt de ruimtelijke regionale eigenheid ook mee in de advisering bij planningsprocessen van de andere overheden, zowel bij de opmaak van de beleidsplannen waarin de strategische ruimtelijke beleidslijnen worden uitgezet, als bij de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen en masterplannen.

FOCUS

De bepalende elementen van de ruimtelijke regionale eigenheid in Limburg zijn:

DE 10 KENMERKENDE LANDSCHAPSEENHEDEN

De 10 kenmerkende landschapseenheden zijn: de Noord-Limburgse bossen, Dommel- en Warmbeekvallei, Kempen-Broek, Maasvallei, West-Limburgse beekvalleien, De Wijers, Hoge Kempen, Vochtig Haspengouw, Droog Haspengouw, Voeren;

DE HISTORISCH-MORFOLOGISCHE EENHEDEN

De historisch-morfologische eenheden zijn: Dietse steden, Mijnstreek, Noord-Limburgse Teutendorpen, Maasdorpen, Haspengouwse kerkdorpen;

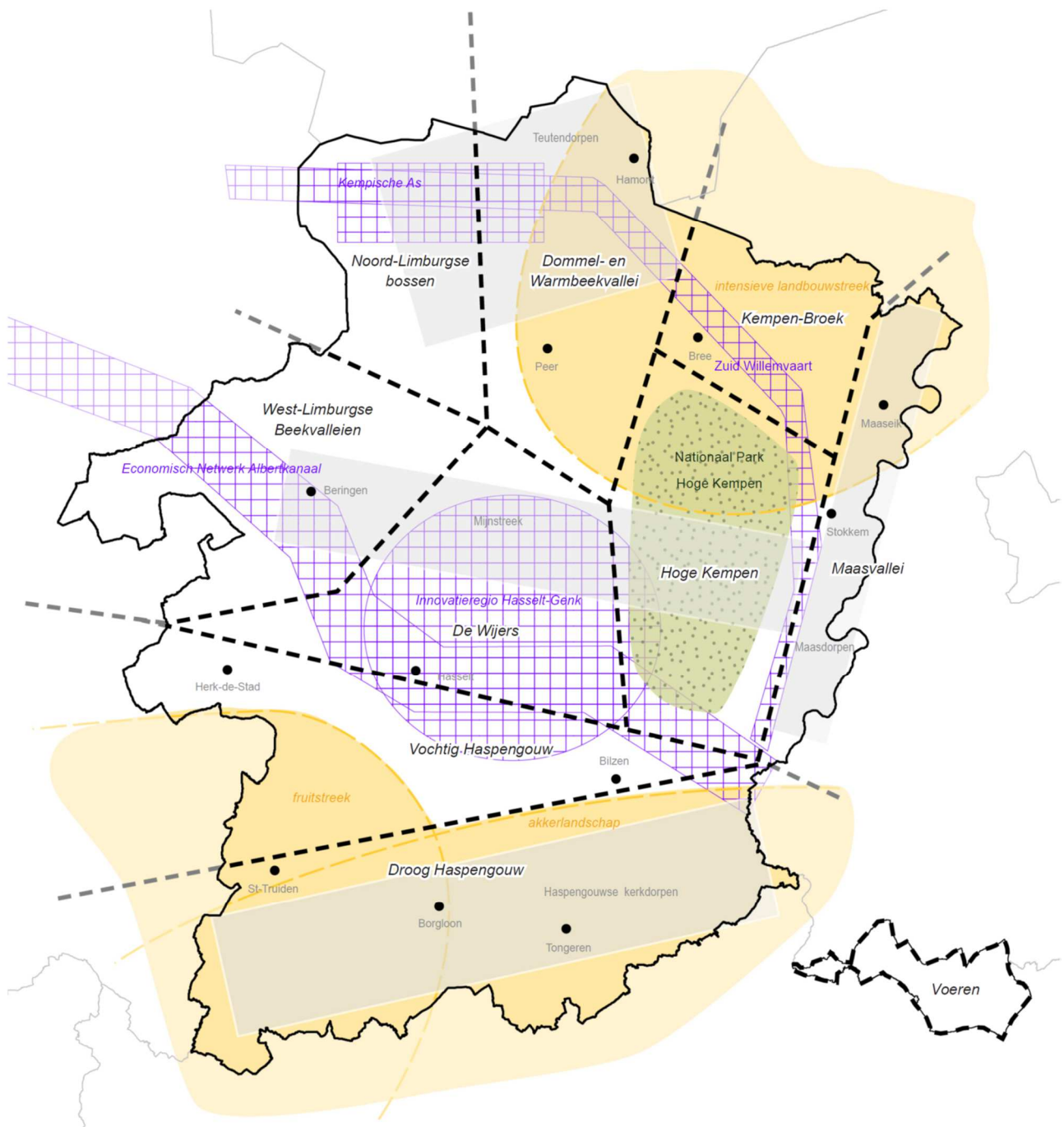
DE FUNCTIONEEL-ECONOMISCHE SYSTEMEN

De functioneel-economische systemen: Innovatieregio Hasselt-Genk, Economisch Netwerk Albertkanaal Limburg, Kempische As Noord-Limburg, Zuid-Willemsvaart, Fruitstreek, Intensieve landbouwstreek Noordoost-Limburg, Akkerlandschap Droog Haspengouw, Nationaal Park Hoge Kempen.

REALISATIE

De realisatie van de strategische doelstelling gebeurt door:

- de **actie SV-1** - ontsluiten van het "referentiekader ruimtelijke regionale eigenheid";
- de **actie SV-2** - hanteren van het "referentiekader ruimtelijke regionale eigenheid" bij de opmaak en advisering van plannen voor ruimtelijke ontwikkelingen;
- de **actie SV-5** – opmaken van geïntegreerde gebiedsvisies en actieplannen voor het behoud en de versterking van het landschap in Limburg.

Landschapseenheden

 kenmerkende landschapseenheid

Historisch-morfologische eenheden

 historisch-morfologische eenheid

● Dietse steden

Functioneel-economische systemen

 bedrijvigheid

 landbouw

 vrijetijdseconomie/natuur

 provinciegrens

Kaart 1: bepalende elementen van de ruimtelijke regionale eigenheid

5.2. SD2 - STEDEN EN DORPEN GERICHT VERSTERKEN

INLEIDING

De verstedelijkte structuur van Limburg wordt bepaald door een grote diversiteit van kernen: de twee grotere steden Hasselt en Genk, aangevuld met kleinere steden, grote dorpen, plattelandskernen en kleine gehuchten. Een kern omvat niet enkel woonfuncties, maar wel de woonomgeving in de brede zin, met een mix aan woningen, voorzieningen, groene ruimten, kantoren, diensten, kleinhandel, horeca en verschillende vormen van recreatie en toerisme. De mate waarin - en schaal waarop - deze verweving voorkomt, hangt samen met de grootte van de kern en zijn verzorgingsniveau.

RELEVANTIE

- Kernversterking zorgt voor concentratie en ruimtelijke nabijheid van mensen, voorzieningen en werklocaties. Dat is essentieel voor de dynamiek van kernen en om versnippering van de open ruimte tegen te gaan. Het biedt kansen om fietsgebruik te stimuleren en autoverplaatsingen te verminderen.
- Kernversterking biedt potenties voor de opschaling van de omgevingskwaliteit, het voorzieningenniveau, de leefbaarheid en de bereikbaarheid van de kernen.
- Steden blijven ook in de toekomst de belangrijke groei- en aantrekkingspolen. Een sterkere stedelijkheid in Limburg verbetert de positie van Limburg ten opzichte van andere Vlaamse steden en omliggende regio's.

AMBITIE

De ambities zijn:

- meer stedelijke beleving en vitalere stads- en dorpskernen;
- minder ruimtelijke versnippering.

VISIE EN STRATEGIE

Limburg biedt een aangename, gevarieerde woonomgeving met verschillende types aan kernen. De diversiteit aan steden en dorpen is een troef en wordt bepaald door hun historiek, schaal, verzorgingsniveau, onderlinge functionele samenhang, de bereikbaarheid, de bewoners, het ruimtelijk voorkomen, grensoverschrijdende invloeden, etc. Hierdoor vinden Limburgers een kwalitatieve, betaalbare woonplaats binnen hun regionale woningmarkt en volgens hun woonbehoeften. De bestaande verstedelijkte ruimtelijke structuur van steden en dorpen vormt de belangrijkste basis voor de invulling van de toekomstige ruimtelijke behoeften en de leefbaarheid. Groen en open ruimte zijn overal nabij. Dit is sterk aanwezig en typerend voor de woonkwaliteit in Limburg.

Woonontwikkelingen en verweefbare economische functies worden opgevangen binnen de kernen. Het verhogen van het ruimtelijk rendement wordt in de praktijk vertaald naar duurzaam kwaliteitsvol zuinig ruimtegebruik. Dit betekent verantwoord verdichten, investeren in de kwaliteitsverhoging van het publiek domein en voorzieningen, stimuleren van een mix van activiteiten en functies, waar nodig ontharden ten voordele van meer groen en omgevingskwaliteit. Ontwikkeling is niet enkel ruimtelijke groei door uitbreiding of verdichting, maar ook kwaliteits- en leefbaarheidsverhoging.

Kernversterking is de uitgangshouding bij nieuwe ontwikkelingen. Nieuwe (woon)ontwikkelingen vinden plaats in en worden afgestemd op maat van de kern, met respect voor de eigenheid van de kern en zijn ruimtelijke, historische, functionele en morfologische context. Hierbij worden nieuwe (woon)ontwikkelingen steeds afgetoetst aan de dubbele doelstelling: de kernen versterken en de open ruimte behouden.

De verschillende kerntypes vervullen hun eigen rol en eigenheid binnen de ruimtelijke structuur en het functioneren van de regionale woningmarkten in Limburg. Stadskernen hebben een mix aan functies, zijn goed en duurzaam bereikbaar en aangenaam om te wonen, werken en te verblijven. Zowel in verstedelijkte wijken als in de kleine woonkernen zijn leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit belangrijke aandachtspunten. Kwaliteitsvol wonen in dorpen is een specifieke en te behouden kwaliteit voor Limburg, met bijhorende eigenschappen zoals nabije open ruimte en woonvormen aan lagere dichtheden met privé en- (semi)publieke buitenruimten. Verdere lintbebouwing en verspreide bebouwing wordt, waar mogelijk, tegengegaan of teruggedrongen.

De kernen staan centraal in het opvangen van de veranderende woonbehoeften als gevolg van de demografische evoluties zoals ontgroening, vergrijzing (65+), verzilvering (80+) en gezinsverduunning. Er is nog een groei van de woonbehoefte, maar de groei vertraagt. Om de stedelijkheid in Limburg en de provincie als geheel te versterken, heeft de provincie een groeiambitie en wil ze meer inwoners aantrekken en er een gepast woonaanbod voor voorzien. Als de vraag naar het aantal bijkomende woningen wijzigt, kiest de provincie weloverwogen waar er best eventueel nieuw aanbod gecreëerd wordt. Goed en strategisch gelegen kernen, met een hoog uitrustingsniveau en een goede (duurzame) bereikbaarheid, nemen een belangrijkere rol op in de verdere groei. Keuzes zijn nodig, vanuit een regionale visie, het functioneren van de regionale woningmarkten en met een gebiedsgerichte differentiatie op maat van de kern. Het is niet haalbaar, betaalbaar of ruimtelijk verantwoord om overal groei en ontwikkeling te laten gedijen, een voorzieningenniveau op peil te houden of alle kernen multimodaal bereikbaar te krijgen. Door een gericht en selectief kernontwikkelingsbeleid, wilt de provincie ruimtelijke ontwikkelingen sturen en groei begeleiden naar de meest aangewezen plaatsen vanuit een regionale context en op basis van de verdeling van de woonbehoefte.

Waar mogelijk en relevant voor de versterking van steden en dorpen, zet de provincie haar eigendommen en patrimonium in (zoals provinciale scholen, provinciehuis, bos- of natuurgronden,...) en neemt ze hiervoor planningsinitiatieven indien nodig.

FOCUS

De bepalende elementen voor een kernversterkend ruimtelijk woonbeleid in Limburg zijn:

REGIONALE WONINGMARKTEN

Regionale woningmarkten hebben betrekking op de verhuisdynamiek en fungeren als autonome migratiegebieden. Per regionale woningmarkt geeft een gebiedsprofiel de ruimtelijke, historische, functionele en morfologische context weer waarbinnen de kernen van de woningmarkt zich bevinden. De gebiedsprofielen vormen een leidraad bij ruimtelijke ingrepen.

BOVENLOKALE EN LOKALE KERNEN

De kerntypering is een doorvertaling van de ruimtelijk-functionele samenhang van de kernen onderling, waarbij ook (duurzame) bereikbaarheid, het voorzieningenniveau en de tewerkstellingsplaatsen mee in acht zijn genomen. Het ruimtelijk woonbeleid wordt afgestemd op de kerntypering.

De 281 Limburgse stads- en dorpskernen worden in het beleidskader “wonen in stads- en dorpskernen” ingedeeld in een bepaald kerntype met bijbehorende gewenste kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkelingsperspectieven op maat van de kern en op basis van de woonbehoeften. Vanuit een regionale visie wordt de totale Limburgse woonbehoefte aan bijkomende woningen, inclusief een strategische woonreserve, toebedeeld over de verschillende kerntypes op basis van de meest actuele beschikbare cijfers. De woningobjectieven en verweefbare economische functies worden opgevangen binnen de (afgebakende) kernen.

De provincie maakt een onderscheid tussen enerzijds de bovenlokale kernen met een dynamiek die het lokale niveau overstijgt met name (ondersteunend) regionaal stedelijke, provinciaal stedelijke en strategische kernen op woningmarktniveau en anderzijds de lokale kernen op gemeentelijk niveau.

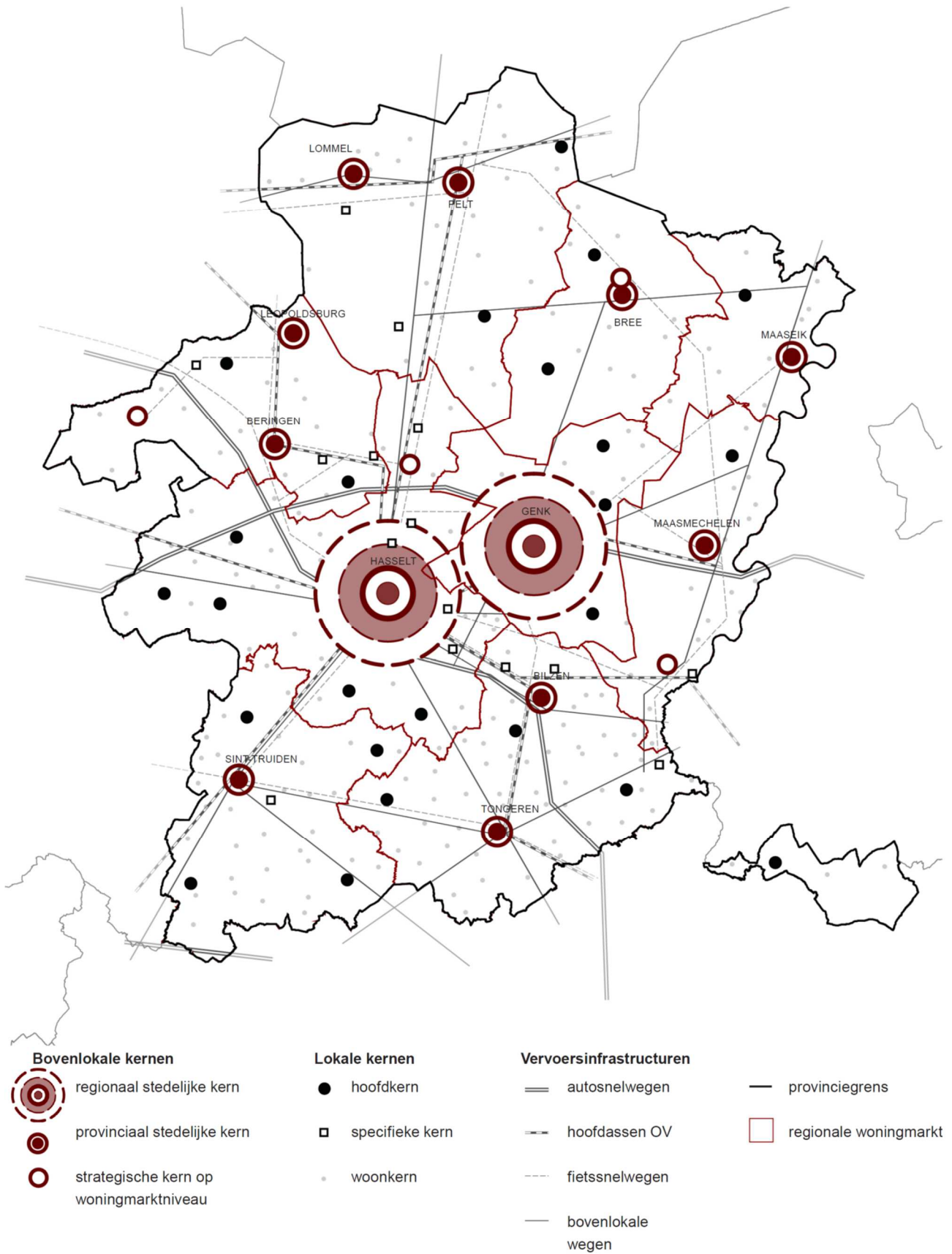
DE VERVOERSINFRASTRUCTUREN

Een duurzame en/of multimodale bereikbaarheid vormt een belangrijk onderdeel in de functionele samenhang en ontwikkelingsmogelijkheden van de kernen. Het gaat daarbij over het openbaar vervoersnetwerk, de autosnelwegen en bovenlokale gewestwegen, (inter)regionale mobipunten en de fietssnelwegen van het functioneel fietsnetwerk.

REALISATIE

De realisatie van de strategische doelstelling gebeurt door:

- het **beleidskader “Wonen in stads- en dorpskernen”**;
- het **beleidskader “Economische Ruimte”** (vnl. Operationele Doelstelling 1 – “Verhogen van de verwevingsgraad van economische activiteiten in stads- en dorpskernen”);
- het **beleidskader “Open ruimte schakels”** (vnl. Operationele Doelstelling 1 – “Ruimtelijk ondersteunen en optimaliseren van de groenblauwe aders en open ruimtecorridors”);
- de **actie SV-6** – opzetten van een structuur om expertise in te schakelen voor de verhoging van de ruimtelijke kwaliteit;
- de **actie SV-11** – ontwikkelen van instrumenten om de ruimtelijke visie van het beleidsplan door te vertalen naar de vergunningverlening.

Kaart 2: bepalende elementen voor een kernversterkend ruimtelijk woonbeleid (kerntypering)

5.3. SD3 - RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN EN MOBILITEIT OP ELKAAR AFSTEMMEN

INLEIDING

De provincie onderscheidt 4 vervoersnetwerken: de netwerken voor fietsers, het openbaar vervoersnetwerk, het wegennet en het netwerk specifiek voor goederenvervoer via spoor- en waterwegen. Hun performantie en onderlinge afstemming bepalen de bereikbaarheid van een plek. Hierbij wordt gestreefd naar multimodaliteit met verschillende vervoerswijzen. De vervoersinfrastructuren bepalen mee de samenhang van de ruimte en zijn belangrijke assen in de functionele structuur van Limburg.

Mobiliteit en ruimtelijke ontwikkeling zijn sterk verbonden: de organisatie van de ruimte stuurt de mobiliteit en mobiliteit is één van de bepalende factoren om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen op te enten.

Het geïntegreerd Regionaal Mobiliteitsplan Limburg 2030-2050 (RMPL) werkt de globale mobiliteitsvisie uit voor Limburg voor de fiets, het openbaar vervoer, de auto en het vrachtvervoer. Het plan legt de belangrijkste mobiliteitsuitdagingen en doelstellingen vast, tekent het bovenlokaal openbaar vervoersnetwerk uit en stelt maatregelen voor de verbetering van de doorstroming, de verkeersveiligheid, de leefbaarheid, het fietsbeleid en de combimobiliteit voor.

RELEVANTIE

- Bereikbaarheid en een goede ontsluiting zijn cruciaal voor de leefbaarheid en voor de economische ontwikkeling van een regio. Aangezien mobiliteit en ruimtelijke ontwikkeling samenhangen, is het van belang om hier vanuit het ruimtelijk beleid aan mee te werken.
- Inzet op alternatieve modi en duurzame mobiliteit is nodig om toenemende files te vermijden, de multimodale bereikbaarheid van Limburg te verbeteren en de klimaatdoelstellingen te halen.

AMBITIE

De ambities zijn:

- een betere multimodale bereikbaarheid, zeker van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen;
- een modal shift naar 60/40, waarbij het aandeel autoverplaatsingen maximaal 60% bedraagt en 40% met andere duurzame vervoersmodi gebeurt zoals de fiets, te voet of het openbaar vervoer.

VISIE EN STRATEGIE

Een geïntegreerde aanpak en afstemming van mobiliteit en ruimtelijke ontwikkeling in de vervoerregio Limburg moet de multimodale bereikbaarheid en de ruimtelijke nabijheid van woon- en werkfuncties verhogen, waardoor autokilometers kunnen afnemen. Mobiliteit breder benaderen (vanuit concrete knelpunten) is ten gunste van de leefbaarheid, gezondheid en veiligheid van de woon- en werkomgeving.

Overleg en samenwerking tussen de provincie en de vervoerregioraad beoogt een gebiedsgerichte uitwerking op maat van Limburg. De afbakening van Limburg als één samenhangende vervoerregio biedt hierin een onmiskenbare opportuniteit. De opmaak en stelselmatige uitwerking van de mobiliteitsvisie wordt afgestemd op de ruimtelijke visie en omgekeerd. Hiermee wordt een maximale overeenstemming beoogd. Enerzijds kunnen keuzes in het RMPL ruimtelijke ontwikkelingen en het ruimtelijke beleid beïnvloeden. Anderzijds kan de gewenste ruimtelijke ontwikkeling input geven aan het RMPL. Keuzes en beleidsmaatregelen van het RMPL worden waar mogelijk ondersteund in het ruimtelijk beleid of waar nodig bijgestuurd vanuit ruimtelijke beleidsopties of argumentatie.

Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen met aanzienlijke verkeersgeneratie situeren zich best in omgevingen met een hoge bereikbaarheid en een (potentiële) multimodale ontsluiting, volgens de globale mobiliteitsvisie van het RMPL en de ruimtelijke visie van het Beleidsplan Ruimte Limburg. Duurzame mobiliteit en bereikbaarheid worden van in de conceptfase integraal meegenomen in de planvorming van projecten.

Het auto- en vrachtwagenverkeer zal ook in de toekomst nog een wezenlijke rol spelen in Limburg. Vlaanderen investeert selectief en gericht in de wegeninfrastructuur om ook het autonetwerk performant en verkeersveilig te houden of te maken en de verkeersleefbaarheid te verhogen.

De provincie zet in het ruimtelijk beleid maximaal in op de modal shift voor een duurzamere mobiliteit. Dat gebeurt op verschillende vlakken:

- Het wandelen en fietsgebruik worden gestimuleerd door de nodige fysieke ruimte te voorzien, verhoogde aandacht te geven aan de voetganger en de fietser bij de ontwikkeling van plannen en projecten, waar mogelijk door betere en kortere routes te creëren via veilige doorsteken en door kernversterking te stimuleren en in te zetten op nabijheid en concentratie van functies.
- De verbetering van het openbaar vervoer wordt ruimtelijk ondersteund door voldoende ruimte te reserveren of te vrijwaren in ruimtelijke plannen, door een gepaste inrichting van het publiek domein, door concentratie van voorzieningen en door kernversterking na te streven.
- Mobipunten worden gestimuleerd op strategische locaties in het mobiliteitsnetwerk zoals vastgelegd wordt in het RMPL. De provincie voorziet hiervoor plaats in haar ruimtelijke plannen.
- Er wordt een goed gelokaliseerd en gepast ruimtelijk aanbod voorzien aan bedrijventerreinen en infrastructuren via spoor-, water- en lucht voor goederenvervoer door het opmaken van ruimtelijke uitvoeringsplannen.

FOCUS

De ruimtelijk structuurbepalende elementen voor mobiliteit zijn het wegennet, het fietsnetwerk, de water- en spoorwegen en de OV-assen die geënt zijn op deze infrastructuren.

De gewenste verkeers- en vervoersstructuur voor de verschillende modi (fiets, auto, OV en vrachtwagenvervoer) en hun onderlinge wisselwerking wordt uitgewerkt binnen het “Regionaal Mobiliteitsplan Limburg 2030-2050” (in opmaak). In die mobiliteitsvisie wordt de rol van de infrastructuur in het functioneren van de Limburgse mobiliteit mee bepaald, zoals de categorisering van de wegen; het kernnet, het aanvullend net op vlak van openbaar vervoer; de aanduiding en categorisering van de mobipunten; het benoemen en onderzoeken van de leefbaarheids gordels, ...

In afwachting van de verdere uitwerking van het RMPL wordt in dit voorontwerp Beleidsplan Ruimte Limburg voorlopig nog geen kaart opgenomen. De samenstelling van de kaart bevat inhoudelijke elementen van het mobiliteitsbeleid en is afhankelijk van het proces van het RMPL. Het is de bedoeling om in de ontwerpfasen van het Beleidsplan Ruimte Limburg o.a. volgende elementen op de kaart aan te geven:

- bovenlokale wegen met hun categorisering: Europese hoofdwegen, Vlaamse hoofdwegen, regionale wegen, interlokale wegen;
- spoorlijnen;
- waterwegen (Albertkanaal, Zuid-Willemsvaart, Kanaal Bocholt-Herentals);
- belangrijke OV-routes (kernnet + aanvullend net, incl. Spartacus en belangrijke haltes buiten provincie);
- bovenlokale mobipunten (waaronder stations) met hun categorisering: interregionale en regionale hoppinpunten;
- bi- en trimodale overslagpunten voor goederen (water-spoor-weg);
- fietssnelwegen en hoofdroutes functioneel fietsnetwerk;
- (luchthavens en HST-stations buiten Limburg).

REALISATIE

De realisatie van de strategische doelstelling gebeurt door:

- het **beleidskader “Wonen in stads- en dorpskernen”** (vnl. Operationele Doelstelling 1 – Implementeren van de vooropgestelde kerntypering);
- het **beleidskader “Economische Ruimte”** (vnl. Operationele Doelstelling 3 – Creëren van een gepast ruimte-aanbod op strategische locaties).

5.4. SD4 - HET OPEN RUIMTESYSTEEM VERSTERKEN

INLEIDING

Onder open ruimte wordt het hoofdzakelijk niet-bebouwde landschap verstaan, met name het geheel van grote aaneengesloten natuur-, landbouw- en bosgebieden met daartussen verbindingen, zoals rivier- en beekvalleien, kleinere natuur- en landbouwgebieden, kleine landschapselementen (KLE), brongebiedjes, overstromingszones, parkgebieden, sportvelden, ...

De open ruimte heeft heel wat functies waarvan landbouw, natuur, bos, waterhuishouding en recreatie de belangrijkste zijn.

De open ruimte is een systeem waarin alle onderdelen, in meerdere of mindere mate, belangrijk zijn voor het goed functioneren ervan. De kritische massa van de kerngebieden van natuur, bos en landbouw is noodzakelijk voor het versterken de biodiversiteit, het verzekeren van de voedselproductie, het milderen en opvangen van de klimaatveranderingen, het vrijwaren van onze toeristische aantrekkelijkheid en het verhogen van de (woon)omgevingskwaliteit. De samenhang van alle onderdelen is cruciaal voor de functionaliteit, de robuustheid, de veerkracht en de kwaliteit. Goede verbindingen zijn essentieel voor die samenhang, zowel binnen de provincie als over de provinciegrens heen.

Het open ruimtesysteem levert tal van ecosysteemdiensten en heeft daardoor onmiskenbaar een maatschappelijke, economische en immateriële waarde. Ecosysteemdiensten zijn diensten die door een ecosysteem aan mensen worden geleverd. Bomen zuiveren de lucht en leveren hout. Waterlopen zorgen voor water en wateropvang. Vruchtbare bodems vormen een belangrijke basis voor het economisch systeem van de landbouw als voedselleverancier. Een hoge biodiversiteit van fauna en flora houdt het ecologisch systeem in stand. De open ruimte functioneert als een klimaatbuffer die ons beschermt tegen gevolgen van de klimaatverandering. Ze reguleert het teveel en te weinig aan water en zorgt voor koolstofopslag en verkoeling in steden. Als de open ruimte niet optimaal functioneert, heeft dat nadelige gevolgen voor de mens, zoals een slechte oogst bij droogte of overstromingen bij hevige regenval. De open ruimte biedt ook mogelijkheden tot recreatief medegebruik zoals wandelen, fietsen en ontspanning. De open ruimte verhoogt de kwalitatieve beleving van de omgeving door bewoners en gebruikers en draagt zo bij aan het mentale welzijn. De aantrekkelijkheid van natuur en het landschap is voor Limburg één van de belangrijkste factoren om toeristen aan te trekken.

RELEVANTIE

- Een sterk en samenhangend open ruimtesysteem verhoogt de klimaatbestendigheid van onze provincie en levert tal van waardevolle ecosysteemdiensten voor de mens.
- De open ruimte bepaalt in grote mate de landschappelijke kwaliteit van Limburg en is een belangrijke socio-economische troef, zowel voor de Limburgers als voor de vele bezoekers.

AMBITIE

De ambities zijn:

- een robuust, veerkrachtig en klimaatbestendig open ruimtesysteem;
- meer planologische open ruimte in de Limburgse ruimtebalans¹⁴.

VISIE EN STRATEGIE

De provincie vrijwaart de open ruimte via ontsnippering en ontharding, complementair en gelijktijdig aan het kernenbeleid. Het gaat daarbij zowel om de aaneengesloten (grensoverschrijdende) gebieden met de grote natuur-, bos- en landbouwgebieden als de kleinere structuren en fragmenten die het geheel binden. De provincie voert dit beleid aanvullend op het Europese en Vlaamse beleid.

De provincie versterkt de samenhang en systeemwerking van de open ruimte via cruciale schakels binnen het groenblauw netwerk. De groenblauwe aders verbinden natuurgebieden ecologisch en fysiek doorheen zowel verstedelijkte gebieden en als de open ruimte. Het voorkomen is divers. Het zijn beekvalleien, maar evengoed

¹⁴ Deze ambitie beschouwt de provincie voor het geheel van bestemmingen aan natuur, landbouw en bos.

flankerende beplantingen bij lijninfrastructuren. Door op Vlaams, provinciaal en gemeentelijk niveau de hydrologische en ecologische samenhang van de groenblauwe dooradering te bewaken en te versterken, is er meer ruimte voor water en verhoogt de biodiversiteit en de klimaatrobustheid. De provincie beschermt het groenblauwe netwerk aan de hand van de selectie van groenblauwe aders en bouwt ze uit door acties op het terrein. Het groenblauwe netwerk overschrijdt de provinciegrens. Grensoverschrijdende samenwerking blijft nodig voor de versterking ervan.

De provincie vrijwaart de resterende onbebouwde ruimten met een ruimtelijk structurerend vermogen en bovenlokaal belang in een overwegend bebouwde omgeving met (sterke) verstedelijkingsdruk. De provincie selecteert deze als open ruimtecorsidors. Zij houden het landschap in die omgeving visueel open, leesbaar en voelbaar. Zij komen voor binnen de industriële verstedelijking van het Economisch Netwerk Albertkanaal en aan de randen van de stedelijke gebieden of regionale bedrijventerreinen.

Planologische ruiloperaties tussen natuur, bos, landbouw, recreatie, wonen en bedrijvigheid worden doorgevoerd met het oog op een planologisch positief saldo voor de open ruimte. Het inperken van de planologische bebouwbare ruimte helpt om bijkomend ruimtebeslag in de toekomst te beperken. Deze planologische herschikking zorgt tevens voor meer rechtszekerheid en een beter functioneren van elke functie op zich.

Omwille van het maatschappelijk en ruimtelijk belang van de open ruimte, is een restrictief beleid tegen bijkomende bebouwing en verharding in de open ruimte een uitgangspunt. Landbouw staat mee in voor het behoud en beheer van de open ruimte. Daarom vormt agrarische bebouwing die noodzakelijk is voor het functioneren van de landbouw een uitzondering op het vrijwaren van bijkomende bebouwing en verharding, in respect met het landschap.

FOCUS

De structuurbepalende elementen van het open ruimtesysteem in Limburg¹⁵ zijn:

DE NATUUR- EN BOSGEBIEDEN

De natuur- en bosgebieden zijn grotendeels bepaald door de afbakening van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON), de planologisch groene bestemmingen, de habitatrichtlijngebieden, de erkende natuurreservaten en hun uitbreidingszones. Hier tekenen zich enkele samenhangende structuren af:

- de bos- en heidegordels op het Kempens Plateau met (1) Hoge Kempen, (2) Duinengordel, (3) Lage Kempen; de Wijers met o.a. (10) vijverkerngebied, (11) Schulensmeer, (12) De Maten; de natuurgebieden die samenhangen met de beekvalleien (zie ook verder);
- de grensoverschrijdende natuurgebieden met (4) Grenspark de Kempen, (5) Grootte Heide, (6) Kempenbroek, (7) Maasvallei, (8) de Merode en (9) Drielandenpark.

DE RIVIEREN EN BEKEN

Het rivieren- en bekennetwerk is het samenhangend geheel van waterlopen die vaak als open en groene linten in het landschap voorkomen met moerassen, broekbossen, veenvegetaties, populierenrijen, ... De rivieren, beken en hun zijlopen zijn doorgaans dragers van waardevolle natuurgebieden zoals de Dommel, Warmbeek, Abeek, Itterbeek, Maas, Bosbeek, Zwarte Beek, Mangelbeek, Laambeek, Roosterbeek, Stiemer, Demer, Herk, Mombeek, Jeker, Voer, ...

DE OPEN LANDBOUWLANDSCHAPPEN

De open landbouwlandschappen waaronder het gemengd agrarisch landschap in het noordoosten van de provincie, de uitgestrekte akkers, weiden en boomgaarden in Haspengouw en Voeren, het kleinschalig gemengd agrarisch landschap in de Maasvallei en het weidelandschap in West-Limburg.

DE OPEN RUIMTESCHAKELS

Het open ruimtesysteem wordt aangevuld met een geheel van open ruimteschakels. Het beleidskader "open ruimteschakels" selecteert 40 provinciale groenblauwe aders en 8 open ruimtecorsidors die verspreid

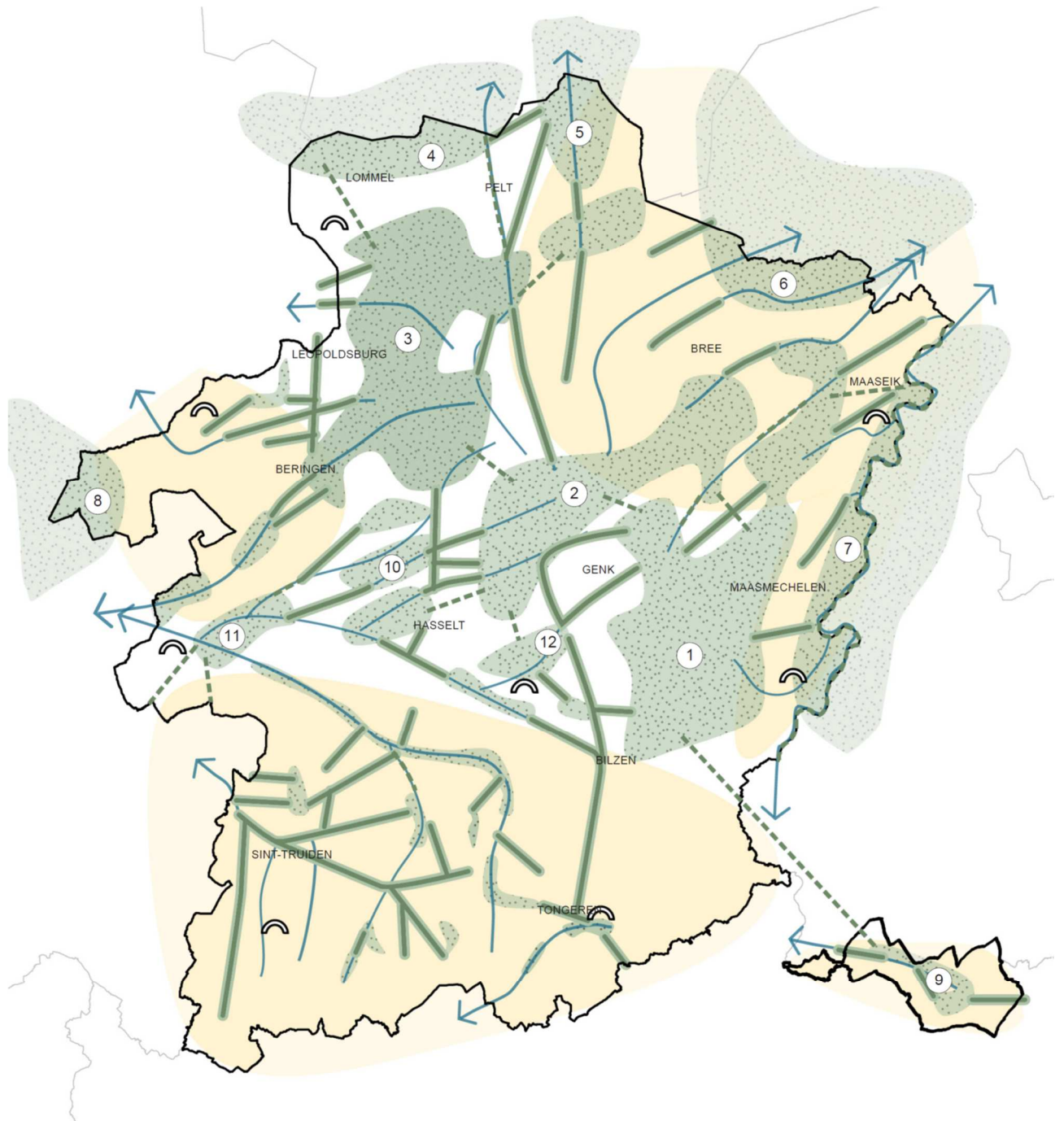
¹⁵ Het 'referentiekader ruimtelijke regionale eigenheid' bevat meer concrete en uitgebreidere informatie over deze elementen.

voorkomen over Limburg, zowel in de open ruimte als in verstedelijkt gebied. De 40 provinciale groenblauwe aders zijn goed voor 333 km aan verbindingen in functie van een sterk samenhangend open ruimtesysteem. Het beleidskader geeft ook suggesties voor groenblauwe aders op Vlaams, federaal en gemeentelijk niveau om het ecologisch en natuurlijk netwerk nog sterker aan elkaar te rijgen. De 8 provinciale open ruimtecorridors beogen het vrijwaren van 950 ha open ruimte tegen verdere bebouwingsdruk.

REALISATIE

De realisatie van de strategische doelstelling gebeurt door:

- het **beleidskader “Open Ruimteschakels”**;
- de **actie SV-6** – opmaken van provinciale RUP’s voor een open ruimtepositief planologisch beleid;
- de **actie SV-7** – opzetten van een fonds om de ruimtelijke transitie uit te voeren;
- de **actie SV-13** – werken aan ontharding;
- het **beleidskader “Economische Ruimte”** (vnl. Operationele Doelstelling 2 – Schrappen van slecht gelegen juridisch aanbod aan bedrijventerreinen en recreatiegebieden en Operationele Doelstelling 5 – Duurzaam verankeren van landbouwbedrijfsvoering in agrarisch gebied);
- het **beleidskader “Wonen in stads- en dorpskernen”** (vnl. Operationele Doelstelling 1 – Implementeren van de vooropgestelde kerntypering).

Natuurgebieden

- ① Hoge Kempen
- ② Duinengordel
- ③ Lage Kempen
- ④ Grenspark De Kempen
- ⑤ Groote Heide
- ⑥ Kempenbroek
- ⑦ Maasvallei
- ⑧ De Merode
- ⑨ Drielandenpark
- ⑩ vijverkerngebied De Wijers
- ⑪ Schulensmeer
- ⑫ De Maten

- natuur- en bosgebieden
- rivieren en beken
- landbouwlandschappen

Open ruimteschakels

- provinciale groenblauwe aders
- Vlaamse groenblauwe aders (suggestie)
- provinciegrens
- provinciale open ruimtecorridors

Kaart 3: bepalende elementen voor een versterkt open ruimtesysteem

5.5. SD5 - COMPETITIEF EN DUURZAAM ONDERNEMEN FACILITEREN OP DE JUISTE PLAATSEN

INLEIDING

De economische kracht van Limburg bestaat uit een mix van maakindustrie, handel, diensten, logistiek, bouw, zorg, vrijetijdseconomie, land- en tuinbouw, fruitteelt, incubatoren, ICT en digitale media, creatieve economie, cleantech, biotech, medtech, onderzoek en ontwikkeling, ... Al die economische activiteiten gebruiken ruimte. Verweving met andere activiteiten kan in stads- en dorpskernen of op specifieke locaties waaronder bedrijventerreinen, innovatieve bedrijfscampussen of recreatiegebieden.

RELEVANTIE

Een gedifferentieerd economisch weefsel met groeimogelijkheden zorgt voor welvaart voor Limburg en de Limburgers.

AMBITIE

De ambities zijn:

- duurzame economische groei;
- een hogere aantrekkelijkheid van de provincie als vestigingsklimaat voor lokale tot internationale bedrijven en ondernemingen;
- een betere bereikbaarheid van bedrijven op multimodaal ontsloten strategische plekken of via overslagpunten;
- meer rechtszekerheid voor verschillende economische sectoren (industrie, landbouw, toerisme, ...);
- minder ruimtelijke versnippering.

VISIE EN STRATEGIE

Limburg biedt plaats voor een gedifferentieerde economische groei op specifieke, goed bereikbare en ruimtelijk kwalitatieve locaties of in verweving met andere activiteiten in de kernen.

De provincie past een wendbare ruimtelijke strategie toe op regionaal niveau en binnen een internationale context. Ze ondersteunt de regionale economische visie en strategie die voor Limburg wordt uitgezet door verschillende economische actoren en overheden. Dit doet ze op een ruimtelijk verantwoorde en kwaliteitsvolle manier. Voorbeeld van een dergelijke strategie is de realisatie van projecten uit het SALKturbo-plan. Als een bovenlokale gebiedsregisseur begeleidt de provincie, in samenwerking en overleg, mee de ruimtelijk-economische transitie. Specifieke aandacht gaat naar de potenties om thematische clusters of bedrijfscampussen te ontwikkelen rond speerpuntsectoren of via incubatoren. Zo kunnen dynamische, duurzame en innovatieve economische groeipolen ontstaan ter hoogte van kennisinstellingen, onderzoek- en opleidingscentra en incubatoren. Ruimte voor talentontwikkeling is inherent aan de uitbouw en ondersteuning van de economische ontwikkeling.

Economische groei wordt gefaciliteerd met een ruimteshift. Dit beoogt een omslag in het ruimtelijk-economisch beleid. Zuinig ruimtegebruik is het basisprincipe, zowel voor bedrijvigheid als vrijetijdseconomie.

In de eerste plaats ligt de focus op het efficiënter benutten binnen het bestaande ruimtebeslag en op het verweven van niet-belastende activiteiten op de juiste locaties. Bedrijvigheid en vrijetijdseconomie worden geïntensiveerd, geoptimaliseerd en verduurzaamd op respectievelijk goed gelegen bedrijventerreinen en recreatiegebieden. Door gepaste en kwalitatieve verdichting verhoogt het ruimtelijk en economisch rendement, de duurzaamheid en de omgevingskwaliteit op eenzelfde oppervlakte. Niet-belastende bedrijfsactiviteiten en kleinschalige toeristische bedrijvigheid worden meer verweven in stads- en dorpskernen. Een resoluut kernversterkend beleid voor kleinhandel countert de leegstand. Indien dit op een ruimtelijk verantwoorde wijze in het buitengebied en zonder negatieve impact op de open ruimtelfuncties kan gebeuren, kan vrijetijdseconomie ook daar verweven worden.

Daarnaast worden slecht gelegen locaties planologisch geruild om groei mogelijk te maken op goedegelegene locaties. Dergelijke verschuiving van het juridisch aanbod naar betere locaties, kan zowel aangewend worden

voor bedrijventerreinen en recreatiegebieden als voor landbouwgebieden. Dat verhoogt op termijn de rechtszekerheid om te ondernemen voor deze sectoren. De provincie streeft globaal naar een planologisch open ruimtewijze ruimtebalans. Onbenutte, slecht gelegen of onbruikbare bedrijventerreinen en recreatiegebieden worden hoofdzakelijk herbestemd naar een open ruimtefunctie. De juiste locatie wordt bepaald door de specifieke vestigingsfactoren van de sector, de positie binnen de ruimtelijk-economische en -toeristische systemen en rekening houdend met een aantal ruimtelijke randvoorwaarden. Ter versterking van de landbouwstructuur organiseert de provincie een planologische uitwisseling tussen zonevreemde landbouw en zonevreemde natuur en bos.

FOCUS

De bepalende elementen voor een duurzame economie in Limburg zijn:

DE ECONOMISCHE DRAGERS

De economische dragers zijn:

- de stedelijke gebieden van Hasselt, Genk, Tongeren, St-Truiden, Bilzen, Maaseik, Maasmechelen, Bree, Beringen, Pelt, Leopoldsburg en Lommel met een sterke clustering en verweving van diverse economische activiteiten (handel, bedrijvigheid, diensten, kantoren, ...);
- de regionale bedrijventerreinen;
- de incubatoren en hun omliggende bedrijvscampussen als innovatieve hotspots: Beringen (Bikeville), Houthalen-Helchteren (GreenVille), Hasselt (Corda INCubator), Genk (IncubaThor, C-mine Crib), Diepenbeek (BioVille), Kinrooi (Agropolis), Sint-Truiden (Droneport), PC Fruit (Sint-Truiden), Corda Noord (Pelt), Smart Port Limburg (Genk).

Een aantal van die dragers maken deel uit van grotere ruimtelijk-economische systemen, die gekenmerkt worden door een concentratie van regionale bedrijventerreinen (en incubatoren) en ruimtelijke en functionele samenhang vertonen, zoals in het ENA met de logistieke poort Genk, de cluster in Lommel-Pelt en de regio rond Hasselt-Genk.

In het beleidskader “economische ruimte” worden provinciale economische dragers geselecteerd die een belangrijke rol hebben bij toekomstige ontwikkelingen. Ze vormen de basis voor het provinciaal ruimtelijk beleid rond bedrijvigheid en komen mogelijk in aanmerking als strategische ontwikkelingszones. Vanuit de principes van duurzaam en zuinig ruimtegebruik worden ontwikkelingen op de ‘juiste plaats’ gefaciliteerd binnen een 0-ruimtebalans. Ter compensatie van nieuwe ruimte voor bedrijvigheid wordt een schrapping beoogd van 466 ha bedrijventerreinen die slecht gelegen of moeilijk te ontwikkelen zijn.

DE VERVOERSINFRASTRUCTUREN

De vervoersinfrastructuren spelen eveneens een belangrijke rol in de functionele samenhang, de multimodale bereikbaarheid en ontwikkelingsmogelijkheden van de economische structuur. Het gaat hierbij over de bovenlokale auto(snel)wegen, kanalen en (goederen)spoorlijnen, in combinatie met de multimodale overslagpunten.

DE TOERISTISCH-RECREATIEVE DRAGERS

De vrijetijdseconomie is ruimtelijk sterk verspreid en ruimtelijk-functioneel verweven in Limburg. Er zijn vrijetijd domeinen met een grote aantrekkingskracht zoals vakantieparken en erfgoed sites. Daarnaast zijn er vele kleinere toeristisch-recreatieve voorzieningen geïntegreerd in stads- en dorpskernen en op het platteland. Het fietsroutenetwerk is een betekenisvolle drager voor toerisme en recreatie in Limburg. En tot slot zijn er ook heel wat natuur- en landschapsgebieden met een belangrijk recreatief medegebruik.

In het beleidskader “economische ruimte” worden de recreatievoorzieningen van uitgesproken provinciaal belang, met een gemeentegrensoverschrijdende ligging en/of in provinciale eigendom als provinciale toeristisch-recreatieve dragers geselecteerd: het fietsroutenetwerk, de specifieke vrijetijd domeinen Bokrijk en Terhills en de andere provinciale domeinen Dommelhof en Nieuwenhoven. Om toeristisch-recreatieve ontwikkelingen op de ‘juiste plaats’ planologisch te faciliteren beoogt de provincie een schrapping van 539 ha recreatiegebieden die slecht gelegen zijn of niet gewenst zijn om te ontwikkelen.

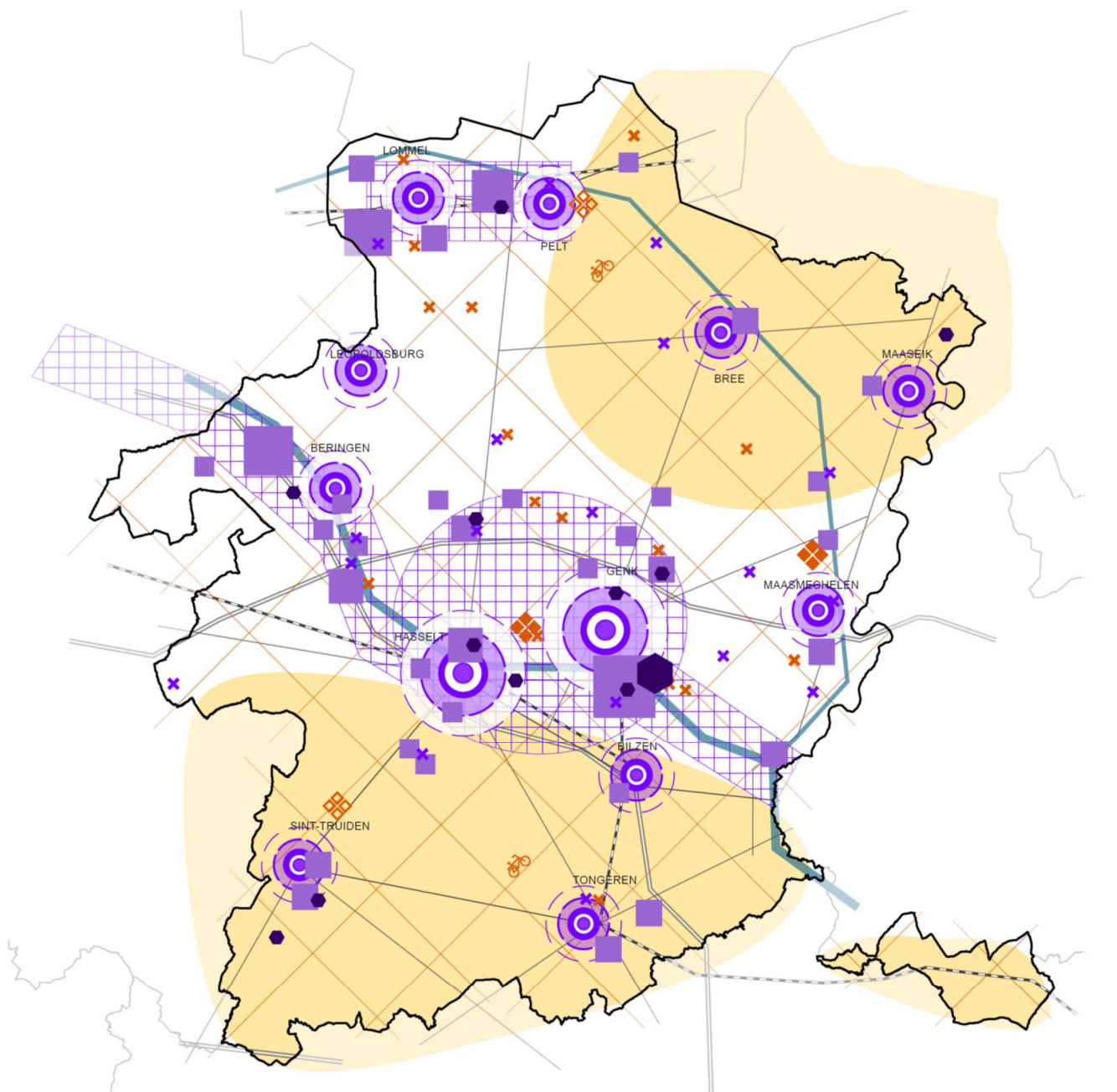
DE STRATEGISCHE LANDBOUWGEBIEDEN

De grote aaneengesloten en intensieve landbouwgebieden in het noordoosten van Limburg en in Haspengouw en Voeren zijn ruimtelijk structuurbepalend voor de regio en economisch gezien voor de sector het belangrijkste in Limburg. De provincie selecteert die gebieden als provinciale strategische landbouwgebieden waarbinnen planologische acties genomen worden ter versterking van de landbouwbedrijfsvoering.

REALISATIE

De realisatie van de strategische doelstelling gebeurt door:

- het **beleidskader “Economische Ruimte”**;
- de **actie SV-7** – opzetten van een fonds om de ruimtelijke transitie uit te voeren.

Economische dragers	Toeristisch-recreatieve dragers	Vervoersinfrastructuren
stedelijke gebieden	specifiek vrijetijd domein van provinciaal niveau	autosnelwegen
logistieke Poort Genk	andere provinciale domeinen	kanaal
regionale bedrijventerreinen	toeristisch fietsroutenetwerk	goederenspoorlijn
incubatoren en bedrijfspcampussen	Strategische landbouwgebieden	bovenlokale wegen
ruimtelijk-economisch systeem	strategische landbouw gebieden	provinciegrens
	Te schrappen terreinen	
	te schrappen bedrijventerrein	
	te schrappen recreatiegebied	

Kaart 4: bepalende elementen voor een duurzame economische ontwikkeling

5.6. SD6 - DUURZAME ENERGIE INTEGREREN IN HET RUIMTELIJK BELEID

INLEIDING

Net als klimaat en mobiliteit, is energie sterk verweven met ruimtelijke ordening. De manier waarop de ruimte is ingericht, bepaalt in belangrijke mate het energiegebruik, de energieproductie en de energie-uitwisselingsmogelijkheden. Zo vermindert de energievraag bijvoorbeeld door het verminderen en verduurzamen van de vervoersvraag en het verhogen van het ruimtelijk rendement. Maar ook de opwekking van hernieuwbare energie heeft ruimte nodig. De opwekking van duurzame hernieuwbare energie heeft dikwijls een grote ruimtelijke, landschappelijke en daardoor ook maatschappelijke impact, bijvoorbeeld door de inplanting van grootschalige energievoorzieningen zoals grote windturbines en zonneparken.

Duurzame hernieuwbare energie is elektriciteit, brandstof en/of warmte opgewekt via windturbines, zonnepanelen(parken), biomassa centrales aangedreven door lokale en duurzame biomassa, duurzame restwarmte, geothermie, waterstof... De technologie van deze installaties is nog volop in ontwikkeling en de toepassingsmogelijkheden zijn afhankelijk van het project en de omgeving.

RELEVANTIE

Op een ruimtelijk verantwoorde wijze omgaan met hernieuwbare energie is noodzakelijk om de klimaatdoelstellingen te halen én om het maatschappelijk draagvlak ervoor te creëren.

AMBITIE

De ambitie is een omslag bekomen naar meer hernieuwbare energie met behoud van de landschappelijke kernkwaliteiten.

VISIE EN STRATEGIE

De energietransitie naar een decentraal systeem met vooral hernieuwbare, koolstofarme energiebronnen, vormt een belangrijk onderdeel in het streven naar klimaatneutraliteit. Ruimtelijke planning is slechts één speler in de complexe opgave rond de energietransitie. Het uitgangspunt om de energietransitie te realiseren, is om de potenties die er zijn, nu en in de toekomst, te benutten. Het gaat hierbij over het reduceren van de energievraag, het uitbouwen van een flexibel energiesysteem waarbij aanbod en vraag op elkaar afgestemd zijn (de energie-efficiëntie verhogen) en het voorzien van een groter aandeel aan hernieuwbare energie.

De ruimtelijke ontwikkelingen in Limburg dragen bij aan het beperken en optimaliseren van het energieverbruik. In Limburg wordt energie decentraal op een duurzame manier opgewekt en verbruikt. Dit gebeurt met aandacht voor de ruimtelijke en landschappelijke impact ervan. In Limburg worden energiesystemen geïntegreerd in het bebouwde landschap en verweven met andere functies. Zo geeft de provincie vorm aan het energielandschap Limburg. Het energielandschap staat in de eerste plaats ten dienste van onze eigen inwoners en bedrijven. Met deze invalshoek benadert de provincie ook nieuwe ontwikkelingen aan de grens buiten de provincie die aansluiten op de grote open ruimteclusters binnen de provincie.

Daar waar kan, worden ruimtegebruik en energieverbruik op elkaar afgestemd. Ruimtelijke ontwikkelingen voor wonen, economie, recreatie, ... worden zo uitgebouwd en ingeplant dat het gebruik van duurzame energievormen gestimuleerd wordt en reeds vanaf de conceptfase van een project worden meegenomen. Op projectniveau wordt onderzocht hoe dit concreet toegepast kan worden. Hierbij wordt onder andere rekening gehouden met locatie, dichtheid, nabijheid en de integratie van diverse systemen voor energieopwekking.

Opslag en omslag van energievormen worden in de toekomst steeds belangrijker. Samen met productie worden zij gebundeld en ontwikkeld in energiehubs onder meer op bedrijventerreinen (die veelal tegelijk ook grootgebruikers zijn).

Ruimtelijke afwegingskaders zorgen ervoor dat hernieuwbare energie-infrastructuren voorzien worden op de aangewezen locaties met respect voor kwaliteit en eigenheid van landschap. Zij bieden een concreet kader voor de ruimtelijke beoordeling van een project. Op basis van een reeks positieve en negatieve criteria worden verschillende potentiële locaties afgebakend. Als positieve criteria komen de aanwezigheid van (regionale)

bedrijventerreinen, andere windturbines, de nabijheid van stedelijke gebieden, hoofdwegen, ... in aanmerking. Als restrictieve criteria gelden onder meer de nabijheid van woongebieden en veiligheidsbeperkingen maar ook het criterium 'openruimtegebieden'. Dit zijn aaneengesloten openruimteclusters van minstens 1000ha die niet zijn doorsneden door belangrijke infrastructuurelementen of bebouwing.

FOCUS

De bepalende elementen voor een gepaste ruimtelijke integratie van duurzame energie zijn:

VOORKEURSLOCATIES VOOR DE INPLANTING VAN DUURZAME ENERGIE

De voorkeurslocaties voor de inplanting van duurzame energie zijn enerzijds de regionale bedrijventerreinen en de omgeving van stedelijke gebieden als concentratiezones met een grote energievraag en anderzijds de bestaande windturbineclusters en grote lijninfrastructuren zoals autosnelwegen en kanalen met het oog op een ruimtelijke bundeling van energie-installaties.

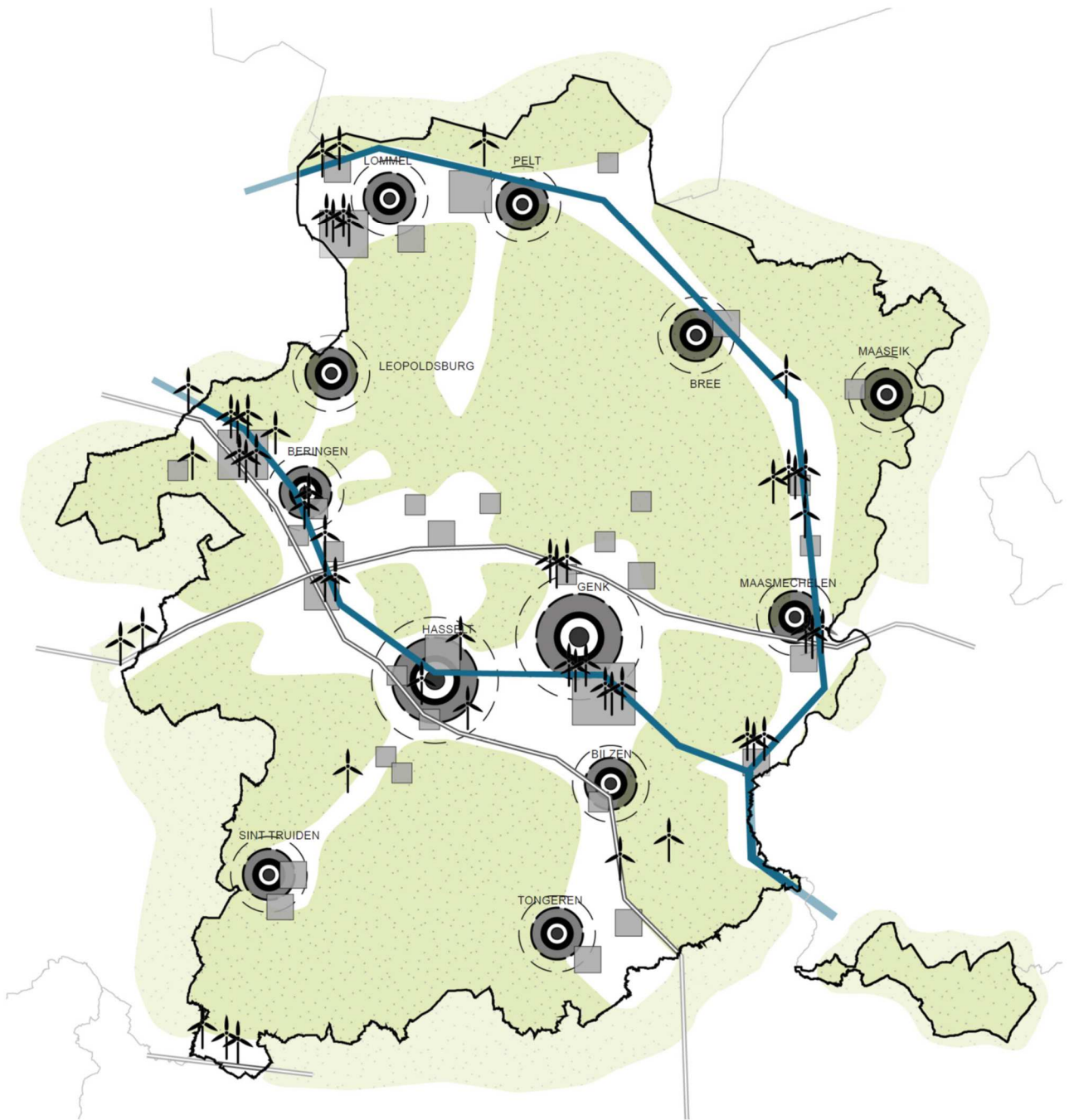
GROTE OPEN RUIMTECLUSTERS

De nog aanwezige grote open ruimteclusters en het landschap zijn belangrijke elementen die meegenomen moeten worden bij de afweging om duurzame energievoorzieningen in te planten met respect voor de eigenheid van de omgeving. Hiervoor wordt o.a. verwezen naar het "referentiekader ruimtelijke regionale eigenheid". De ruimtelijke kenmerken van steden en dorpen moeten eveneens in overweging genomen worden bij de inplantingsvraagstukken van grootschalige energievoorzieningen.

REALISATIE

De realisatie van de strategische doelstelling gebeurt door:

- de **actie SV-10** – opmaken van provinciale afwegingskaders om grootschalige hernieuwbare energievoorzieningen landschappelijk te integreren;
- het **beleidskader "Economische Ruimte"** (vnl. Operationele Doelstelling 4 – Verhogen van het ruimtelijk rendement, de duurzaamheid en de omgevingskwaliteit op goed gelegen bedrijventerreinen).

**Voorkeurslocaties voor de
inplanting van duurzame energie**

- regionale bedrijventerreinen
- ⊙ stedelijke gebieden
- ⊙ groep van bestaande wind-turbines

Grote open ruimteclusters

- open ruimteclusters > 1000 ha

- == autosnelwegen
- kanalen
- provinciegrens

Kaart 5: bepalende elementen voor een energie-integratie

5.7. SD7 – MEER RUIMTE GEVEN AAN DE FIETSER

INLEIDING

Er zijn twee belangrijke bovenlokale fietsnetwerken in Limburg: het bovenlokaal functioneel fietsnetwerk met de fietssnelwegen¹⁶ als hoofdassen en het toeristisch-recreatief fietsroutenetwerk met het knooppuntensysteem. Beide provinciale netwerken hebben een eigen functionaliteit, doelstelling en randvoorwaarden voor de inrichting. Beide netwerken nemen ruimte in en lopen ook door over de provinciegrens heen. Overlap tussen trajecten komt regelmatig voor.

Deze netwerken zijn geen stringent vaststaande netwerken. Doordat tracés kunnen wijzigen door nieuwe verkeerssituaties, nieuwe attractiepolen, veiligere of belevingsvollere routes, ... moet er telkens rekening gehouden worden met de meest recente versie van elk fietsroutenetwerk.

RELEVANTIE

- De fiets is als ruimte-efficiënt, laagdrempelig en relatief goedkoop vervoersmiddel een deel van de oplossing in de evolutie naar een modal split met meer duurzame mobiliteit.
- Fietsen, als alternatief voor autogebruik, draagt bij aan de gezondheid, een aangenamere en gezondere leefomgeving en is goed voor het klimaat.
- Fietsen biedt economische kansen en geeft impulsen aan verschillende branches, zoals aan de vrijetijdseconomie en de fietsindustrie.
- Het toeristisch fietsnetwerk zet Limburg (inter-)nationaal op de kaart als toeristische regio en is daardoor een basis voor lokaal ondernemerschap.

AMBITIE

De ambities zijn:

- meer fietsgebruik in Limburg;
- Limburg als nog betere fietsomgeving.

VISIE EN STRATEGIE

Om van de fiets een waardig mobiliteitsalternatief te maken en het stijgend fietsgebruik te faciliteren, moet de fiets een prominentere plaats krijgen in de publieke ruimte en onze woon- en werkomgeving. Kwalitatieve fietsinfrastructuur, kortere afstanden, slimme doorsteken en voldoende ruimte voor fietsers zijn cruciale voorwaarden om een omslag naar een duurzamer mobiliteitsmodel te realiseren. Er is meer ruimte nodig om comfortabel te fietsen en conflicten te vermijden want er zijn steeds meer fietsers en meer verschillende types van fietsers en fietsen zowel in omvang als snelheid. De provincie stimuleert en ondersteunt meer fietsgebruik door meer ruimte en aandacht te geven aan de fiets bij alle ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten in Limburg. De fietser krijgt een centrale en duidelijk zichtbare rol.

De provincie streeft naar een coherente fietsinfrastructuur waar veiligheid, comfort en beleving voorop staan. Om tot een coherente fietsinfrastructuur te komen is het essentieel dat de bovenlokale fietsroutenetwerken goed op elkaar aansluiten en dat lokale, fijnmazigere fietsinfrastructuur vlot aansluit op de bovenlokale netwerken, zodat er een logische structuur en samenhangend ruimer netwerk geheel ontstaat, ook over de provinciegrens heen.

De provincie hanteert de bovenlokale fietsroutenetwerken als basisreferentie in het ruimtelijk beleid. Ze worden meegenomen en afgetoetst bij de ontwikkeling en realisatie van allerhande ruimtelijke plannen en projecten. Zo worden ontwikkelingen die contraproductief zijn voor het fietsgebruik vermeden en worden opportuniteiten benut voor een verbetering van de kwaliteit, het comfort, de coherentie, de veiligheid en de beleving. Ontbrekende of slechte verbindingen en onveilige plekken op belangrijke fietstrajecten zijn zwakke punten en moeten worden weggewerkt.

Waar mogelijk worden de bovenlokale fietsroutenetwerken geoptimaliseerd. Voor het toeristisch fietsroutenetwerk is het niet de bedoeling om het aantal kilometers uit te breiden, maar wel om de kwaliteit te verbeteren. De belevingswaarde is essentieel en moet continu van een kwalitatief hoog niveau zijn: niet meer kilometers, maar betere kilometers. Voor het functionele fietsnetwerk is een selectieve en gerichte uitbreiding

¹⁶ Het netwerk van fietssnelwegen (FSW) is vastgesteld bij ministerieel besluit van 15 maart 2018 en eventuele latere wijzigingen.

van het aantal kilometers wel te overwegen omdat functionele verplaatsingen gebaat zijn met een fijnmaziger netwerk van kwalitatieve fietspaden.

Aanpassingen aan de netwerken zijn bespreekbaar als het een kwaliteitsverhoging betekent door bijvoorbeeld een kortere route, een beter wegdek, een autoluwere of veiligere omgeving, doorheen een mooier landschap of door de niveau-opstapeling tot hoofdroute of fietssnelweg, ... Optimalisaties van trajecten kunnen het gevolg zijn van mogelijkheden die zich aandienen in plannen of projecten zoals de heraanleg van wegen, de herinrichting van het publiek domein in een dorpskern, een ruilverkavelingsproject, een landinrichtingsplan, de opmaak van circulatieplannen in steden, ... Investerings in de fietsinfrastructuur kunnen ook aanknopingspunten zijn voor en een bijdrage leveren aan de versterking van de open ruimte, bijvoorbeeld door de aanleg van een fietssnelweg te koppelen aan de realisatie van een groenblauwe ader.

Delen van weginfrastructuur die in onbruik geraakt zijn of die niet meer nuttig zijn voor de auto, kunnen omgevormd worden ten voordele van meer ruimte voor fietsers. Daarnaast is een verbetering van allerlei ondersteunende infrastructuur nodig waaronder fietsstallingen, laadpalen, belevingspunten, ...

FOCUS

De bepalende elementen voor het ruimtelijk fietsbeleid zijn:

HET BOVENLOKAAL FUNCTIONEEL FIETSNETWERK

Het bovenlokaal functioneel fietsnetwerk is opgebouwd met de fietssnelwegen als regionaal verbindende ruggengraat, de hoofdroutes en de functionele routes.

HET TOERISTISCH FIETSROUTENETWERK

Het toeristisch fietsroutenetwerk is opgebouwd als een knooppuntensysteem met grotendeels verharde en autoluwe fietspaden.

Door de twee bovenlokale fietsnetwerken (in hun meest actuele versie) te integreren in het Beleidsplan Ruimte Limburg, worden ze verankerd in het ruimtelijk beleid. Hierdoor kunnen ze expliciet meegenomen worden bij de beoordeling en ontwikkeling van allerlei ruimtelijke plannen en projecten in Limburg.

REALISATIE

De realisatie van de strategische doelstelling gebeurt door:

- de **actie SV-8** – toetsen van alle adviezen en beslissingen in het ruimtelijk beleid aan de bovenlokale fietsnetwerken;
- de **actie SV-9** – opmaken en toepassen van een fietstoets.
- het **beleidskader “Wonen in stads- en dorpskernen”** (vnl. Operationele Doelstelling 2 – Faciliteren van de woon- en omgevingskwaliteit binnen de kernen, Actie W 2.1).
- het **beleidskader “Economische Ruimte”** (vnl. Operationele Doelstelling 3 – Creëren van een gepast ruimte-aanbod op strategische locaties, Actie ER 3.1 en Operationele Doelstelling 4 - Verhogen van het ruimtelijk rendement, de duurzaamheid en de omgevingskwaliteit op goed gelegen bedrijventerreinen)

Fietssnelwegen

Bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk

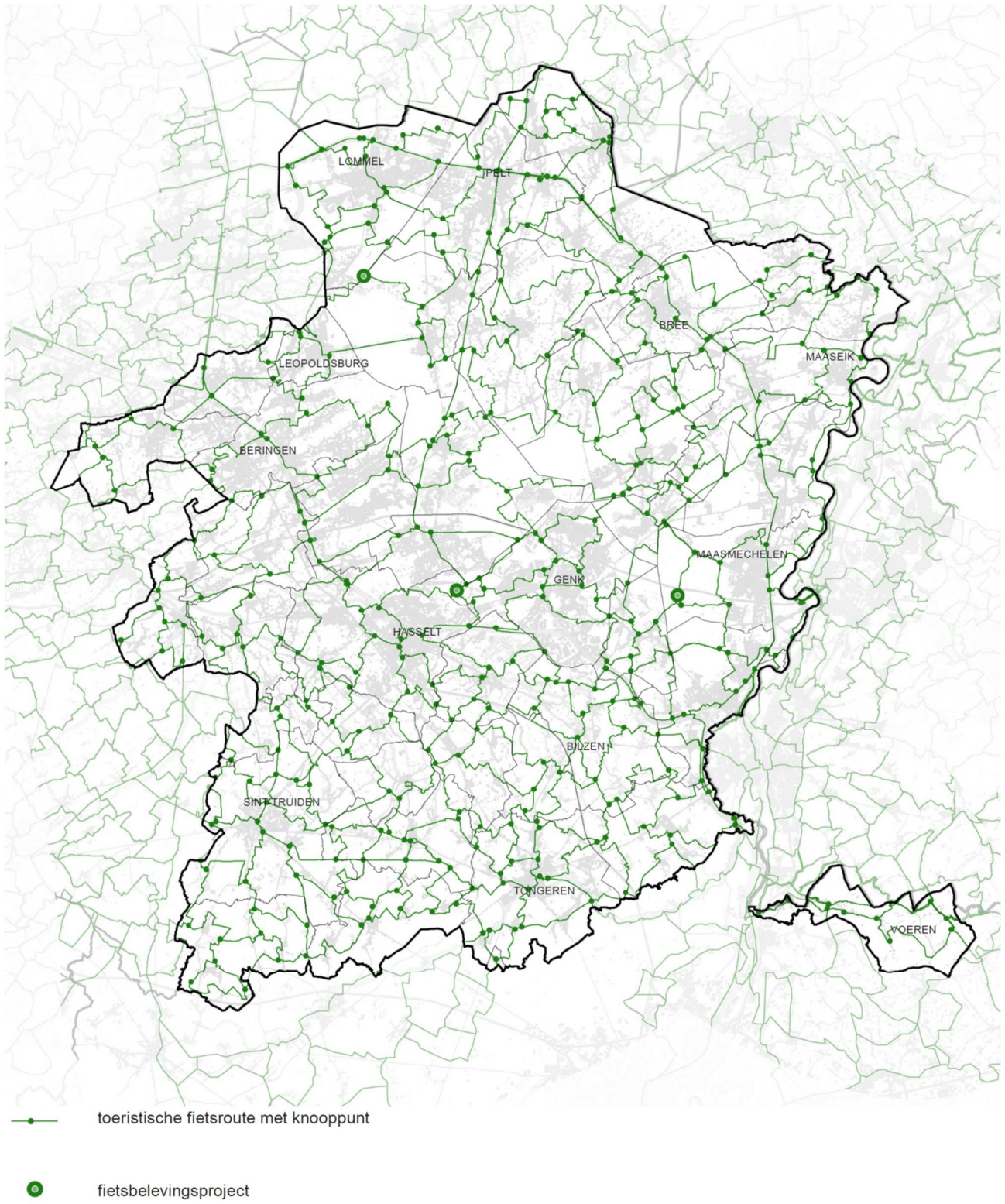
 fietssnelweg

 hoofdroute

 functionele fietsroute

 alternatieve functionele fietsroute

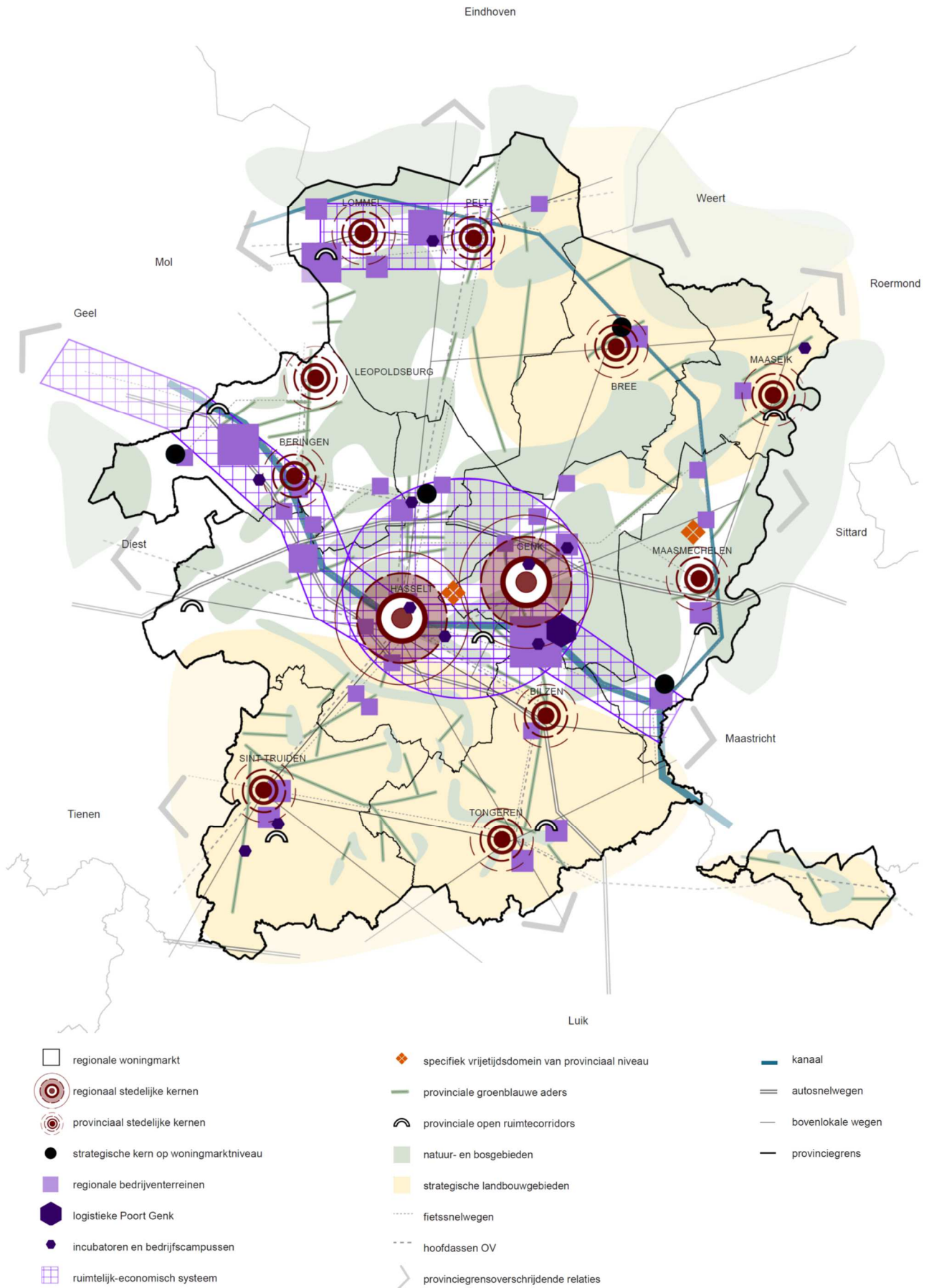
Kaart 6: bovenlokaal functioneel fietsnetwerk

Kaart 7: toeristisch fietsroutenetwerk

5.8. SYNTHESEKAART

De syntheseskaart verzamelt en integreert een aantal elementen uit de verschillende kaarten die bij de strategische doelstellingen zijn opgenomen. Het beeld geeft op hoofdlijnen de samenhang weer tussen diverse ruimtelijk bepalende elementen en structuren op provinciaal niveau, waar de provincie met het Ruimtepact 2040 op inzet. De syntheseskaart is eerder een selectieve 'beleidskaart' dan een alomvattende 'ruimtelijke structuurkaart'. Zonder volledig te zijn, toont de kaart verschillende aspecten waarvoor de provincie, binnen haar bevoegdheden, een rol opneemt in het ruimtelijk beleid zoals voor wonen, werken en open ruimte. De meer gedetailleerde kaarten bij de verschillende strategische doelstellingen en in de beleidskaders geven een vollediger en concreter inzicht in het te voeren provinciaal ruimtelijk beleid.

Kaart 8: synthese

6. OVERKOEPELENDE ACTIES

Elke overkoepelende actie krijgt een code, bestaande uit SV (wat wijst op “Strategische Visie”) en een volgnummer.

6.1. SV-1 – ONTSLUITEN VAN HET “REFERENTIEKADER RUIMTELIJKE REGIONALE EIGENHEID”

De provincie ontsluit het “referentiekader ruimtelijke regionale eigenheid” als werkinstrument opdat ook andere beleidsniveaus en partners het kunnen hanteren in hun ruimtelijk beleid.

Het referentiekader ruimtelijke regionale eigenheid bevat een kwalitatieve, gebiedsdekkende beschrijving van de bestaande ruimtelijke kenmerken en kernkwaliteiten die de ruimtelijke regionale eigenheid van Limburg en haar deelregio’s bepalen. Het referentiekader is een waardevol document en moet in zijn totaliteit gelezen worden om een goed beeld van Limburg te krijgen. Het is geen toekomstvisie, maar wel een referentie om nieuw beleid of nieuwe projecten uit te werken. De elementen die in het referentiekader omschreven zijn vragen immers de nodige aandacht bij nieuwe lokale en regionale ruimtelijke ontwikkelingen. Het referentiekader biedt zo een houvast om ontwikkelingskansen te detecteren en bedreigingen te counteren.

De provincie verwerkt het referentiekader tot een vlot hanteerbaar werkinstrument. Dit kan door het te digitaliseren en via een webtoepassing te ontsluiten, met een samenvattende lijst van de specifieke kenmerken en kernkwaliteiten binnen de drie lagen van het referentiekader: de landschapseenheden, de historisch-morfologische entiteiten en de ruimtelijk-functionele systemen. Dit vergroot het begrip over de eigenheid van de omgeving waar nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden.

Het werkinstrument wordt ontsloten en gecommuniceerd naar een breed publiek van actoren die een invloed hebben op de ruimtelijke ontwikkeling in Limburg: architecten, landschapsontwerpers, ruimtelijke studiebureaus, Vlaamse en gemeentelijke administraties, ... Met dit werkinstrument krijgen belanghebbenden op een toegankelijke manier inzicht in welke elementen belangrijk zijn om de kernkwaliteiten in een gebied te bewaren, zowel landschappelijk als morfologisch en economisch, en welke ontwikkelingskansen en bedreigingen zich voordoen in het gebied. Hiermee kan het referentiekader ook inspiratie bieden voor nieuwe ontwikkelingen, bijvoorbeeld landschapsinrichting, beekherstel, tuinwijkrenovaties.

6.2. SV-2 - HANTEREN VAN HET “REFERENTIEKADER RUIMTELIJKE REGIONALE EIGENHEID” BIJ DE OPMAAK EN ADVISERING VAN PLANNEN VOOR RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN

De provincie gebruikt het “referentiekader ruimtelijke regionale eigenheid” als basis om de ruimtelijke impact van nieuwe ontwikkelingen op de eigenheid van Limburg in te schatten, zowel voor de eigen provinciale plannen als bij advisering van planningsinitiatieven van Vlaanderen, gemeenten en andere partners. De provincie geeft advies in functie van het behoud en de versterking van het ruimtelijke DNA of een betere contextueel-landschappelijke inpassing.

Het referentiekader is niet restrictief en verandert op zich de juridische ontwikkelingsmogelijkheden niet, maar het is wel een hulpmiddel om toekomstige ruimtelijke transitie te integreren in de historische en landschappelijke eigenheid van Limburg. Het is steeds de bedoeling om nieuwe projecten af te stemmen op de regionale eigenheid, zonder daarbij innovatie en vooruitgang te belemmeren. Zo worden de historische gelaagdheid van het landschap en onze eigenheid maximaal behouden en ingezet bij het ontwerpen van ruimtelijke en maatschappelijke opgaves.

Bij de opmaak van provinciale ruimtelijke plannen worden de specifieke kenmerken en kernkwaliteiten van in het begin meegenomen in het proces. Zij bepalen de ruimtelijke context waarop verder gewerkt wordt met als doel de kwaliteit van de plannen en projecten van de provincie te optimaliseren. Zo integreert de provincie de ruimtelijke component ook in sectorgerichte projecten, vergroot ze het begrip over de eigenheid van de omgeving en geeft ze de Limburgse ruimtelijke identiteit mee vorm.

Bij de advisering van ruimtelijke plannen voor nieuwe ontwikkelingen wordt het referentiekader toegepast. Ontwikkelingen die de ruimtelijke kernkwaliteiten versterken, worden positief geadviseerd omdat ze de eigenheid aantasten. De provincie zoekt constructief mee naar oplossingen wanneer voorgestelde ontwikkelingen de ruimtelijke kernkwaliteiten dreigen aan te tasten, ook wanneer ze hier op voorhand, buiten de officiële procedure om, om advies gevraagd wordt. Het referentiekader wordt toegepast volgens een vaste methodiek:

- De provincie beoordeelt of het voorgestelde plan een positieve, neutrale of negatieve impact heeft op de ruimtelijke regionale eigenheid door te onderzoeken of en hoe het plan de regiokwaliteiten kan versterken of voor de ontwikkeling aanknopingspunten kan vinden in de eigenheidskenmerken. Desgevallend onderzoekt en doet de provincie voorstellen hoe een negatieve impact kan vermeden worden.
- Waar nodig brengt de provincie dit in bij advisering van plannen onder de vorm van een kwalitatieve beschrijving met aandachtspunten, suggesties, randvoorwaarden, alternatieven, ...

6.3. SV-3 - OPSTARTEN VAN RUIMTELIJKE STRATEGISCHE PROJECTEN

De provincie zet nieuwe ruimtelijke strategische projecten op in die gebieden waar meerdere uitdagingen of ontwikkelingsopportuniteiten van het Ruimtepact 2040 samenkomen. Voor de uitvoering van ruimtelijk strategische projecten neemt de provincie een trekkersrol op.

Ruimtelijke strategische projecten zijn belangrijk in de uitvoering van het Ruimtepact 2040. Het zijn projecten met een meervoudige opgave waarin verschillende ruimtelijke problematieken, uitdagingen en kansen samenkomen, gevoed vanuit het Beleidsplan Ruimte Limburg. Het projectgebied, de invloedssfeer en de impact van ruimtelijk strategische projecten zijn gemeentegrensoverschrijdend en vragen om een bovenlokale visie en aanpak.

De provincie pakt deze nieuwe strategische projecten projectmatig, geïntegreerd, gebiedsgericht en in partnerschap met andere overheden en actoren aan. Hiermee maakt ze veranderingen in het ruimtelijk beleid zichtbaar. De gebiedsopgave van de ruimtelijk strategische projecten wordt inhoudelijk opgeladen vanuit de visie, selecties, doelstellingen en acties uit de strategische visie en/of de verschillende beleidskaders van het Beleidsplan Ruimte Limburg. Het zijn projecten met een voorbeeldfunctie op vlak van ruimtelijke kwaliteit.

De provincie stelt een gebiedsagenda op met concrete keuze van acties aan de hand van opportuniteiten, subsidiemogelijkheden en de prioriteiten en acties binnen haar beleidsdomeinen. Ze stemt de projecten af op de mogelijkheden om krachten, middelen en mensen te bundelen. Het gaat hierbij onder andere over de samenwerking tussen de provinciale afdelingen en diensten met een ruimtelijke impact zoals Waterbeheer, Provinciaal Natuurcentrum, Mobiliteit, Economie, Milieu en Klimaat, Landbouw en Platteland, POM, ... Hierdoor realiseert de provincie meer impact op het terrein. Daarnaast blijven ook partnerschappen en samenwerkingsafspraken nodig met andere overheden en actoren.

6.4. SV-4 - MEEWERKEN AAN STRATEGISCHE PROJECTEN VOOR LIMBURG

De provincie draagt actief bij aan strategische projecten voor Limburg door vanuit haar kennis en ervaring de ruimtelijke potenties van het strategisch project te detecteren en de ambities van het Ruimtepact 2040 in te brengen in het projectproces. Ze ondersteunt de initiatiefnemers binnen haar mogelijkheden en bevoegdheden en dit zowel voor bestaande als nieuwe projecten.

Strategische projecten voor Limburg zijn projecten met een strategisch belang voor de verdere ontwikkeling van de provincie. Ze kunnen door diverse actoren worden uitgevoerd via een gebiedsgerichte en projectmatige aanpak en meestal in samenwerking met vele partijen. Strategische projecten kunnen ook provinciegrensoverschrijdend zijn.

Het hoofdprogramma van dergelijke strategische projecten wordt niet noodzakelijk bepaald door ruimtelijke factoren. Vaak ontstaan ze vanuit economische, ecologische, sociale, toeristische, culturele of mobiliteitsambities. Toch zijn het projecten met een meervoudige opgave waarin verschillende problematieken, uitdagingen en kansen samenkomen. Ze hebben meestal ook ruimtelijke implicaties en raakpunten met het ruimtelijk beleid.

Momenteel werkt en investeert de provincie zelf in verschillende strategische projecten zoals het Kolenspoor, het Fruitspoor, de fietssnelwegen, De Wijers, Campus Diepenbeek, ...

Ook andere actoren werken aan projecten met een ruimtelijke impact en strategisch belang voor Limburg, zoals de Noord-Zuid-Limburg, het Spartacusplan, het Nationaal Park Hoge Kempen, de lopende aanvragen tot erkenning van bepaalde gebieden als bijkomend nationaal park, landschapspark of Unesco-werelderfgoed, ... Die projecten worden getrokken door uiteenlopende partners zoals de Vlaamse Overheid, Regionale Landschappen, (groepen van) gemeenten, ... Ook onder nieuwe opportuniteiten wil de provincie mee haar schouders zetten.

Waar mogelijk koppelt de provincie ruimtelijke issues vanuit het Ruimtepact 2040 aan de projectagenda en gebiedsopgave van het strategisch project. Op die manier kunnen de visie, doelstellingen en acties van de strategische visie en de beleidskaders van het Beleidsplan Ruimte Limburg meegenomen worden in het uitvoeringsprogramma van het project waardoor gelijktijdig het Ruimtepact 2040 op het terrein geconcretiseerd wordt. Hierdoor krijgen die projecten nog meer impact en potentie als dragers voor een regionale ruimtelijke en socio-economische ontwikkeling.

Acties die de provincie hierin kan opnemen zijn:

- voorbereidende visievorming of geïntegreerd gebiedsgericht strategisch onderzoek uitvoeren;
- geïntegreerde gebiedsvisies opmaken, ruimtelijke ambities bepalen, strategie uittekenen en actieplannen opmaken;
- ruimtelijke deelonderzoeken uitvoeren;
- een projectstructuur opzetten en actoren samenbrengen;
- provinciale RUP's en masterplannen opmaken;
- ...

6.5. SV-5 - OPMAKEN VAN GEÏNTEGREERDE GEBIEDSVISIES EN ACTIEPLANNEN VOOR HET BEHOUD EN DE VERSTERKING VAN HET LANDSCHAP IN LIMBURG.

Na verder gebiedsgericht onderzoek en overleg met relevante stakeholders selecteert de provincie (piloot)gebieden waar ze het landschap met haar kwaliteiten en beleving beschermt en versterkt. De provincie werkt voor deze gebieden een visie uit met concrete ruimtelijke ontwikkelingsperspectieven en een gewenste inrichting.

Omwille van het ruimtelijke en maatschappelijke belang van de landschapskwaliteiten voor de woon-, werk- en omgevingskwaliteit van Limburg, werkt de provincie actief aan het landschap om de kwaliteit en beleving ervan te verhogen. Waar er nood is, onderneemt de provincie acties om het landschap te beschermen en/of de bestemming te specificeren. Deze noden kunnen voortkomen uit verschillende invalshoeken: het “referentiekader ruimtelijke regionale eigenheid”, de aanduiding van ankerplaatsen en relictzones en praktijkgerichte knelpunten, bijvoorbeeld gebieden met bebouwingsdruk langs gewestwegen of kwaliteitsvolle landbouwgebieden met een druk van zonevreemde activiteiten.

De provincie stelt in haar gebiedsgericht onderzoek de geïntegreerde benadering voorop. Ze onderzoekt het landschap vanuit haar talrijke functies en belangen: landbouw, waterbeheer, natuurbehoud, bewoning, erfgoedbeheer, beleving, ... Daarvoor gaat ze in overleg met tal van stakeholders: gemeenten, Regionale Landschappen, relevante administraties van de Vlaamse overheid, landbouw- en natuurverenigingen, betrokken bedrijven, eigen provinciale afdelingen, ...

Een geïntegreerde gebiedsvisie voor het landschap kan bijvoorbeeld volgende elementen bevatten:

- het onbebouwd karakter bewaren en bijkomende bebouwing tegengaan;
- bestaande of nieuwe bebouwing of infrastructuur zo goed mogelijk landschappelijk integreren;
- de landschapskenmerken beschermen of versterken door het voorzien of verwijderen van KLE, zichtassen op belangrijke bakens vrijwaren, ruimtelijke relatie tussen dorpen/kastelen en omliggende open ruimte versterken, reliëfkenmerken en -overgangen accentueren, specifieke kenmerkende eenheden waaronder vierkantshoeves gepaste ontwikkelingsmogelijkheden geven;
- ...

Deze gebiedsvisies worden in samenspraak met de verschillende partners vertaald in actieplannen. De effectieve realisatie van die landschapsversterking gebeurt door verschillende partijen en instanties die hiertoe een bevoegdheid hebben. Het actieplan kan dan ook engagementen bevatten van deze partijen, binnen reguliere of projectmatige werking. Waar nodig maakt de provincie RUP's op om het gewenste ruimtelijk beleid te ondersteunen.

6.6. SV-6 - OPMAKEN VAN PROVINCIALE RUP'S VOOR EEN OPEN RUIMTEPOSITIEF PLANOLOGISCH BELEID

De provincie realiseert een positieve ruimtebalans voor de open ruimte. Dit betekent dat er planologisch geen open ruimte meer verloren gaat. Als de provincie "harde" ontwikkelingen faciliteert via provinciale RUP's, zoekt ze planologische compensaties door elders een herbestemming te doen van een harde bestemming naar een open ruimtebestemming. De provincie doet dit binnen het Vlaams regelgevend kader van planbaten en planschade.

Binnen de doelstelling om de open ruimte maximaal te vrijwaren en het bijkomend ruimtebeslag te beperken, spelen de bestaande planologische bestemmingen een belangrijke rol. Het huidige juridisch bestemd bebouwbaar aanbod biedt namelijk nog (te)veel mogelijkheden voor bijkomende bebouwing en ruimtebeslag. Het schrappen van juridisch bebouwbaar aanbod is dus een belangrijke stap om bijkomend ruimtebeslag te verminderen. De provincie kijkt een positieve ruimtebalans voor de open ruimte niet dossier per dossier, maar globaal op Limburgs niveau, voor alle provinciale ruimtelijke planningsprocessen samen en voor het geheel van de open ruimtebestemmingen landbouw, natuur en bos.

Het schrappen van juridisch bebouwbaar aanbod om de open ruimte te versterken is zinvol op verschillende plekken en op verschillende schaalniveaus: voor de grotere open ruimtestructuren op Vlaams niveau, voor de open ruimteschakels op provinciaal niveau en op een fijnmazig niveau, waaronder woon(uitbreidings)gebieden met overstromingsrisico, beekdoorgangen in industriezones, ... De mogelijkheden en urgentie volgen uit de ruimtelijke keuzes in de beleidskaders of uit overleg met de gemeenten. Zo kan een confrontatie tussen het juridisch-planologisch aanbod en het overstromingsrisico leiden tot locaties waar een harde bestemming best omgezet wordt naar een open ruimtebestemming. Ook een rondvraag of oproep bij de gemeenten kan dergelijke plekken aan het licht brengen. Het contingent van te schrappen juridisch bebouwbaar aanbod kan (gedeeltelijk) ingezet worden in functie van planologische ruiloperaties.

6.7. SV-7 - OPZETTEN VAN EEN FONDS OM DE RUIMTELIJKE TRANSITIE UIT TE VOEREN.

De provincie zet een fonds op dat ze inzet om de beleidslijnen en acties van het Ruimtepact 2040 uit te voeren.

Het fonds wordt in eerste instantie ingezet voor de provinciale acties die bijdragen aan de ruimtelijke transitie, zoals opgenomen in het Ruimtepact 2040. De mogelijkheden zijn divers zoals het opzetten en uitvoeren van planningsprocessen voor het open ruimtepositief planologisch beleid, het realiseren van groenblauwe aders, ontharden, ...

De provincie zet het fonds op met middelen die ze vergaart uit verschillende financieringsbronnen, zoals de planbaten bij provinciale RUP's, maar ook met Europese subsidies of duidelijke prioriteiten vanuit de provinciale begroting, ... Het betreft een dynamisch fonds. De omvang van de in te zetten middelen voor het ruimtelijk beleid zijn afhankelijk van de inkomstenstroom en het provinciale meerjarenplan. De provincie concretiseert dit in haar jaarlijkse uitvoeringsprogramma.

Maar ook Vlaanderen heeft een cruciale rol en verantwoordelijkheid in de financiering, de verdeling en het beheer van middelen om de transitie waar te maken. Voldoende financiële middelen ter beschikking stellen is immers noodzakelijk om de acties te kunnen uitvoeren.

6.8. SV-8 - TOETSEN VAN ALLE ADVIEZEN EN BESLISSINGEN IN HET RUIMTELIJK BELEID AAN DE BOVENLOKALE FIETSNETWERKEN

De provincie toetst alle toekomstige ruimtelijke plannen en projecten aan de actuele versies van de bovenlokale fietsnetwerken. Hiermee benut de provincie de kansen om de fietsnetwerken steeds te verbeteren.

Op basis van de toetsing formuleert de provincie bijkomende aandachtspunten, suggesties of voorwaarden. De provincie doet dit door het te adviseren plan of project te analyseren en te beoordelen op verschillende schaalniveaus ten opzichte van de bovenlokale fietsnetwerken:

- de locatiekeuze binnen de provincie/gemeente;
- de inplanting van het project op de locatie en in de omgeving;
- de aansluitingsmogelijkheden op de bovenlokale fietsnetwerken.

Als de provincie bij de opmaak of het beoordelen van plannen en projecten mogelijkheden detecteert die een kwaliteitsverbetering inhouden, gaat ze hierover in overleg met de relevante partners, zoals de gemeenten, de vervoerregioraad/MOW (voor het functionele netwerk), Toerisme Limburg (voor het toeristische net). Onder verbetering verstaat de provincie: veiliger, autoluwer, belevingsvoller, comfortabeler, ... Dat overleg kan tevens leiden tot een wijziging van bepaalde routes of tracés volgens de geëigende procedures.

Voor de tracés van de fietssnelwegen en de hoofdroutes van het bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk streeft de provincie naar een indicatieve aanduiding in de ruimtelijke uitvoeringsplannen en een minimaal typevoorschrift. Dit moet ervoor zorgen dat er voldoende ruimte beschikbaar blijft en er bij de latere effectieve aanleg en vergunningsverlening minder obstakels zijn.

6.9. SV-9 - OPMAKEN EN TOEPASSEN VAN EEN FIETSTOETS

De provincie maakt een fietstoets op. Hierbij onderzoekt ze welke criteria en kwaliteitsdoelstellingen nuttig, nodig en haalbaar zijn om in een fietstoets op te nemen en welke elementen best verordenend worden vastgelegd.

De fietstoets is een instrument dat de noden van de fiets(er) in beeld brengt. De input van de gemeenten en andere actoren in het fietsbeleid worden hierin meegenomen. De fietstoets bekijkt alle toekomstige ruimtelijke beslissingen, vooreerst deze van planologische van aard, door een fietsbril en doet een uitspraak of een voorziene ontwikkeling 'fietswaardig of fietsvriendelijk' is of welke voorwaarden eraan worden gekoppeld. De provincie bekijkt tevens de mogelijkheden om (bepaalde elementen van) de fietstoets ook verordenende kracht te geven zodat ze kan ingezet worden in de beoordeling van omgevingsvergunningdossiers.

6.10. SV-10 - OPMAKEN VAN PROVINCIALE AFWEGINGSKADERS OM GROOTSCHALIGE HERNIEUWBARE ENERGIEVOORZIENINGEN LANDSCHAPPELIJK TE INTEGREREN

De provincie maakt ruimtelijke afwegingskaders op voor zon- en windenergie. Daarmee draagt de provincie op een ruimtelijk verantwoorde wijze bij in het voorzien van hernieuwbare, duurzame energieopwekking.

Grootschalige hernieuwbare energievoorzieningen hebben dikwijls een grote ruimtelijke en landschappelijke impact. In eerste instantie gaat het hierbij over de inplanting van grootschalige windturbines en zonnepanelenparken. Daarnaast heeft duurzame energieopwekking en distributie nog een belangrijke derde dimensie. Niet enkel de footprint van energieprojecten heeft een ruimtelijke impact, maar ook de hoogte of de diepte. Zoals uit de Dynamische Energie Atlas blijkt, heeft Limburg nog een potentieel voor bijkomende hernieuwbare energieproductie via zonnepanelen en windturbines. Omwille van de ruimtelijke impact van grootschalige energievoorzieningen, is het niet wenselijk om grootschalige energie-infrastructuren zomaar overal te voorzien.

Vanuit een ruimtelijk-landschappelijke afweging wordt beoordeeld waar de specifieke ruimtelijke kenmerken en kernkwaliteiten onder druk komen te staan, welke gebieden vanuit een ruimtelijk en landschappelijk oogpunt gevrijwaard blijven van grootschalige energie-infrastructuren en welke randvoorwaarden gelden voor de overige gebieden opdat nieuwe projecten gerealiseerd kunnen worden. Het gaat hierbij over een afwegingskader dat betrekking heeft op het hele grondgebied, maar dat gedifferentieerd wordt naargelang de ruimtelijk-landschappelijke context en waarbij er rekening gehouden wordt met aspecten zoals het technisch-energetisch potentieel, het ruimtelijk potentieel, de omgevingskwaliteit en het financieel-economisch potentieel. Afhankelijk van nieuwe evoluties en technologieën voor de opwekking van duurzame energie, kunnen de afwegingskaders bijgestuurd of uitgebreid worden, toegepast op de nieuwe technologie.

De opmaak van de afwegingskaders voor grootschalige hernieuwbare energievoorzieningen wordt afgestemd op de visie en initiatieven van de Vlaamse overheid op dat vlak.

6.11. SV-11 - ONTWIKKELEN VAN INSTRUMENTEN OM DE RUIMTELIJKE VISIE VAN HET BELEIDSPLAN DOOR TE VERTALEN NAAR DE VERGUNNINGVERLENING

De provincie ontwikkelt (verordenende) instrumenten als duidelijke handvaten voor een objectieve en kwalitatieve ruimtelijke beoordeling van omgevingsvergunningsdossiers voor bepaalde ruimtelijke problematieken of thema's. Hiermee wordt de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van het Ruimtepact 2040 ook toegepast in de vergunningverlening.

Met de goedkeuring van het decreet omgevingsvergunning (2014) kreeg het provinciebestuur - naast haar taak als beroepsinstantie - ook de taak van vergunningverlener in eerste aanleg. Dat vraagt om goede afwegingskaders, met het oog op de realisatie van de ruimtelijke visie van het Ruimtepact 2040. Daarmee wil de provincie inzetten op een versterking van de relatie tussen ruimtelijke planning en vergunningen. Dat kan bijvoorbeeld via provinciale verordeningen of via afwegingskaders en leidraden, hetzij voor extern of enkel intern gebruik.

De mogelijke problematieken of thema's en de inzetbare instrumenten zijn te bepalen na verder onderzoek en overleg met de provinciale afdeling Omgevingsvergunningen en eventueel andere stakeholders (Departement Omgeving, gemeenten, Raad voor Vergunningsbetwistingen, ...).

6.12. SV-12 - OPZETTEN VAN EEN STRUCTUUR OM EXPERTISE IN TE SCHAKELEN VOOR DE VERHOOGING VAN DE RUIMTELIJKE KWALITEIT

De provincie zet een laagdrempelige structuur op waarbij een team van experts ondersteuning kan geven aan de gemeenten of andere semipublieke bouwheren met het oog op het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit. Laagdrempeligheid, snelheid en flexibiliteit staan hierin voorop.

Het expertiseplatform begeleidt of adviseert op aanvraag de voorbereiding, planning, vergunning of ontwikkeling van grotere en belangrijke publieke, private of PPS-projecten. De inzetbaarheid van de experts is divers en flexibel. De modaliteiten voor de inzet van dit expertiseplatform en de verwachte engagementen van de gemeenten hierin, zijn nog te bepalen.

6.13. SV-13 - WERKEN AAN ONTHARDING

Waar mogelijk neemt de provincie het principe van ontharding mee in haar eigen projecten, plannen en acties en voert ze dit uit. Daarnaast neemt ze een intermediaire, ondersteunende rol op naar de gemeentebesturen bij onthardingsprojecten.

Ontharding is belangrijk om meer ruimte te geven aan water, groenblauwe dooraderingen te realiseren, hitte-effecten tegen te gaan, ... Ontharding is een gemeenschappelijke opdracht voor alle actoren die betrokken zijn bij ruimtelijke ontwikkeling. Het stimuleren van ontharding gebeurt voornamelijk door de Vlaamse overheid, via subsidiëring van allerlei projecten en initiatieven ("proeftuinen ontharding"), maar de provincie neemt hier ook een rol in op.

BIJLAGE 1 - RELATIE MET DE BELEIDSPLANNEN VAN ANDERE BESTUURNIVEAUS

Een ruimtelijk beleidsplan moet aangeven hoe het zich verhoudt tot de beleidsplannen van de andere bestuursniveaus (VCRO, art. 2.1.1 §3).

Een provinciaal beleidsplan moet aangeven hoe de ruimtelijke keuzes zich verhouden tot die van Vlaanderen en desgevallend motiveren waarom ze ervan afwijken. De verhouding tot plannen van een lager bestuursniveau kan gebeuren in algemene termen.

Momenteel hebben Vlaanderen, noch een Limburgse gemeente een ruimtelijk beleidsplan vastgesteld. Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) is in opmaak. De Strategische Visie van het BRV werd in juli 2018 door de Vlaamse Regering goedgekeurd.

In de verschillende beleidskaders van het Beleidsplan Ruimte Limburg (onder het hoofdstuk "Samenwerking") worden telkens de verwachtingen aan Vlaanderen en de gemeenten aangegeven voor de realisatie van de visies van de respectievelijke beleidskaders.

1. BELEIDSPLAN RUIMTE VLAANDEREN (BRV)

De strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) stelt als ambitie om de ruimte te transformeren door het bestaande ruimtebeslag beter te benutten en de open ruimte maximaal te vrijwaren.

De strategische visie van het BRV bevat 6 strategische doelstellingen. Hieronder wordt in het kort beschreven hoe het voorontwerp Beleidsplan Ruimte Limburg zich verhoudt tot die strategische doelstellingen, met een verwijzing naar de concrete doelstellingen en acties van het Beleidsplan Ruimte Limburg die bijdragen aan de betreffende strategische doelstelling van het BRV (aanduiding met →).

STRATEGISCHE DOELSTELLING BRV: VERMINDEREN VAN HET BIJKOMEND RUIMTEBESLAG

Het Beleidsplan Ruimte Limburg draagt bij aan het verminderen van het bijkomend ruimtebeslag. Op vlak van wonen en bedrijvigheid wordt er sterker ingezet op kwaliteit dan op ruimtelijke groei.

Door het voeren van een planologisch open ruimtepositief beleid vermindert in totaliteit het juridisch bebouwbaar aanbod ten voordele van open ruimtebestemmingen natuur, landbouw en/of bos. Door de inperking van het juridisch aanbod aan woon(uitbreidings)gebied, recreatiegebied, industriegebied, gemeenschapsvoorzieningen,... nemen ook de kansen tot bijkomend ruimtebeslag af.

- *Strategische Visie – Actie SV-6: Opmaken van provinciale RUP's voor een open ruimtepositief planologisch beleid.*
- *Beleidskader Wonen in stads- en dorpskernen – Actie W-1.6.: Opmaken van provinciale RUP's om juridisch woonaanbod te schrappen.*
- *Beleidskader Economische Ruimte – Actie ER-2.1.: Opmaken van provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen voor te schrappen bedrijventerreinen en recreatiegebieden.*

Het Beleidsplan Ruimte Limburg zet expliciet in op gerichte kernversterking en het verhogen van het ruimtelijk rendement binnen het bestaand ruimtebeslag binnen kernen, bedrijventerreinen en recreatiegebieden.

- *Strategische Visie – Strategische Doelstelling 2: Steden en dorpen gericht versterken.*
- *Beleidskader Wonen in stads- en dorpskernen – Operationele doelstelling 1: Implementeren van de vooropgestelde kerntypering. + Operationele doelstelling 2: Faciliteren van de woon- en omgevingskwaliteit binnen de kernen.*
- *Beleidskader Economische Ruimte – Operationele doelstelling 4: Verhogen van het ruimtelijk rendement, de duurzaamheid en de omgevingskwaliteit op goed gelegen bedrijventerreinen.*

STRATEGISCHE DOELSTELLING BRV: EUROPEES STEDELIJK-ECONOMISCHE RUIMTE EN ENERGIENETWERKEN

Het Beleidsplan Ruimte Limburg is erop gericht om bijkomende ruimte voor wonen en ondernemerschap te ontwikkelen op strategische, goed bereikbare plaatsen met collectieve en/of multimodaal vervoerswijzen. Het Beleidsplan Ruimte Limburg ondersteunt eveneens de energietransitie.

Het Beleidsplan Ruimte Limburg hanteert een kerntypering met bijhorende ontwikkelingsperspectieven, waarbij sterk rekening gehouden is met de duurzame bereikbaarheid, oftewel de knooppuntwaarde, die specifiek op maat van Limburg is uitgewerkt.

- *Strategische Visie – Strategische Doelstelling 2: Steden en dorpen gericht versterken.*
- *Beleidskader Wonen in stads- en dorpskernen – Operationele doelstelling 1: Implementeren van de vooropgestelde kerntypering.*

Het Beleidsplan Ruimte Limburg beoogt een pro-actief en toekomstgericht aanbodbeheer voor ruimte voor bedrijvigheid, waarbij een goede multimodale bereikbaarheid een belangrijk criterium is in de afweging om nieuwe ruimte te ontwikkelen. Dit gebeurt binnen een neutrale ruimtebalans voor bedrijventerreinen.

- *Strategische Visie – Strategische Doelstelling 5: Competitief en duurzaam ondernemen faciliteren op de juiste plaatsen.*
- *Beleidskader Economische Ruimte – Operationele doelstelling 3: Creëren van een gepast ruimte-aanbod op strategische locaties.*

Het Beleidsplan Ruimte Limburg speelt in op de transitie naar meer hernieuwbare energie.

- *Strategische Visie – Strategische Doelstelling 6: Duurzame energie integraal toepassen in het ruimtelijk beleid.*
- *Beleidskader Economische Ruimte – Operationele doelstelling 4: Verhogen van het ruimtelijk rendement, de duurzaamheid en de omgevingskwaliteit op goed gelegen bedrijventerreinen.*
- *Beleidskader Wonen in stads- en dorpskernen – Actie W-2.4: Ondersteunen van gemeenten in hun acties tot energetische optimalisatie van de woonomgeving.*

STRATEGISCHE DOELSTELLING BRV: PALET VAN LEEFOMGEVINGEN

Het Beleidsplan Ruimte Limburg tracht om een gevarieerd palet van interessante woon- en leefomgevingen te bieden.

De kerntypering gaat uit van een strategische en gerichte kernversterking, aangevuld met het streven naar meer economische verweving in de kernen. Dit gaat niet louter om groei, maar ook vooral om kwaliteitsverhoging van de publieke ruimte.

- *Strategische Visie – Strategische Doelstelling 2: Steden en dorpen gericht versterken.*
- *Beleidskader Wonen in stads- en dorpskernen – Operationele doelstelling 1: Implementeren van de vooropgestelde kerntypering. + Operationele doelstelling 2: Faciliteren van de woon- en omgevingskwaliteit binnen de kernen.*
- *Beleidskader Economische Ruimte – Operationele doelstelling 1: Verhogen van de verwevingsgraad van economische activiteiten in stads- en dorpskernen.*

Daarnaast is er in het Beleidsplan Ruimte Limburg ook aandacht voor meer ruimte voor de fietser en voor inclusief samenleven en doelgroepen.

- *Strategische Visie – Strategische Doelstelling 7: Meer ruimte geven aan de fietser. + Actie SV-8: Toetsen van alle adviezen en beslissingen in het ruimtelijk beleid aan de bovenlokale fietsnetwerken. + Actie SV-9: Opmaken en toepassen van een fietstoets.*
- *Beleidskader Wonen in stads- en dorpskernen – Actie W-1.4: Onderzoeken van mogelijkheden voor betaalbaar wonen i.s.m. de sociale woonorganisaties en de gemeenten. + Actie W-3.1: Uitbouwen van een expertisecentrum 'wonen en ruimte'.*

De ruimtelijke regionale eigenheid bepaalt de herkenbaarheid, aantrekkelijkheid en kwaliteit van de leefomgeving. De cultuurhistorische, landschappelijke en bebouwde karakteristieken worden gerespecteerd.

- *Strategische Visie – Strategische Doelstelling 1: De ruimtelijke regionale eigenheid valoriseren. + Actie SV-2: Hanteren van het “referentiekader ruimtelijke regionale eigenheid” bij de opmaak en advisering van plannen voor ruimtelijke ontwikkelingen.*
- *Strategische Visie – Actie SV-5: Opmaken van geïntegreerde gebiedsvisies en actieplannen voor het behoud en de versterking van het landschap in Limburg.*

Het versterken van het open ruimtesysteem bevordert de ecologische samenhang en biodiversiteit en heeft een positieve invloed op de leefomgeving en klimaatbestendigheid van Limburg.

- *Strategische Visie – Strategische Doelstelling 4: Het open ruimtesysteem versterken.*
- *Beleidskader Open Ruimteschakels – Operationele doelstelling 1: Ruimtelijk ondersteunen en optimaliseren van de groenblauwe aders en open ruimtecorsidors. + Operationele doelstelling 2: Meewerken aan een coherent netwerk van groenblauwe aders in Limburg. + Operationele doelstelling 3: Benutten van elke ruimtelijke ontwikkeling voor het versterken van de open ruimteschakels.*

Het energie-aspect wordt geïntegreerd bij de inrichting van de ruimte.

- *Strategische Visie – Strategische Doelstelling 6: Duurzame energie integreren in het ruimtelijk beleid. + Actie SV-10: Opmaken van provinciale afwegingskaders om grootschalige hernieuwbare energievoorzieningen landschappelijk te integreren.*
- *Beleidskader Economische Ruimte – Operationele doelstelling 4: Verhogen van het ruimtelijk rendement, de duurzaamheid en de omgevingskwaliteit op goed gelegen bedrijventerreinen.*

STRATEGISCHE DOELSTELLING BRV: WONEN EN WERKEN NABIJ HUIDIGE EN TOEKOMSTIGE COLLECTIEVE VERVOERSKNOPEN EN VOORZIENINGEN

Het Beleidsplan Ruimte Limburg streeft naar een sterke koppeling tussen mobiliteit en ruimtelijke ontwikkelingen.

- *Strategische Visie – Strategische Doelstelling 3: Ruimtelijke ontwikkelingen en mobiliteit op elkaar afstemmen.*

Een duurzame en/of multimodale bereikbaarheid is een belangrijk criterium bij de kerntypering (en dus de verdere ontwikkeling) van steden en dorpen en bij de verdere economische ontwikkeling in de geselecteerde economische dragers.

- *Beleidskader Wonen in stads- en dorpskernen – Operationele doelstelling 1: Implementeren van de vooropgestelde kerntypering.*
- *Beleidskader Economische Ruimte – Operationele doelstelling 3: Creëren van een gepast ruimte-aanbod op strategische locaties.*

Inzetten op kernversterking en verweving van economische activiteiten in de kernen, faciliteert de doelstelling van het BRV.

- *Strategische Visie – Strategische Doelstelling 2: Steden en dorpen gericht versterken.*
- *Beleidskader Wonen in stads- en dorpskernen – Operationele doelstelling 1: Implementeren van de vooropgestelde kerntypering. + Operationele doelstelling 2: Faciliteren van de woon- en omgevingskwaliteit binnen de kernen.*
- *Beleidskader Economische Ruimte – Operationele doelstelling 1: Verhogen van de verwevingsgraad van economische activiteiten in stads- en dorpskernen.*

Door meer ruimte te geven voor de fietser verhoogt de fietsbereikbaarheid van woon- en werkplekken en beïnvloedt op die manier de knooppuntwaarde positief. De knooppuntwaarde wordt namelijk mee bepaald door de vlotte bereikbaarheid van de openbaar vervoerhaltes met de fiets.

- *Strategische Visie – Strategische Doelstelling 7: Meer ruimte geven aan de fietser. + Actie SV-8: Toetsen van alle adviezen en beslissingen in het ruimtelijk beleid aan de bovenlokale fietsnetwerken. + Actie SV-9: Opmaken en toepassen van een fietstoets.*

STRATEGISCHE DOELSTELLING BRV: ROBUUSTE OPEN RUIMTE

Het Beleidsplan Ruimte Limburg faciliteert een robuuste open ruimte.

Het Beleidsplan Ruimte Limburg gaat uit van de versterking van het open ruimtesysteem en het vrijwaren of waar mogelijk uitbreiden van de grote open ruimtestructuren zoals aaneengesloten kerngebieden natuur-, bos- en landbouwgebieden.

→ *Beleidskader Open Ruimteschakels – Operationele doelstelling 1: Ruimtelijk ondersteunen en optimaliseren van de groenblauwe aders en open ruimtecorsidors. + Operationele doelstelling 2: Meewerken aan een coherent netwerk van groenblauwe aders in Limburg. + Operationele doelstelling 3: Benutten van elke ruimtelijke ontwikkeling voor het versterken van de open ruimteschakels.*

Het voeren van een planologisch open ruimtepositief beleid zorgt voor een positief saldo aan open ruimtebestemmingen.

→ *Strategische Visie – Actie SV-6: Opmaken van provinciale RUP's voor een open ruimtepositief planologisch beleid.*

De provincie werkt mee aan ontharding en neemt ontharding waar mogelijk mee in de eigen projecten, plannen en acties en tracht ze uit te voeren.

→ *Strategische Visie – Actie SV-13: Werken aan ontharding.*

Door een planologische uitwisseling tussen tussen zonevreemde landbouw en natuur/bos, vanuit een geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak, versterken we zowel de landbouw- als de natuur- en bosstructuur.

→ *Beleidskader Economische Ruimte – Operationele doelstelling 5: Duurzaam verankeren van landbouwbedrijfsvoering in agrarisch gebied.*

STRATEGISCHE DOELSTELLING BRV: NETWERK VAN GROENBLAUWE ADERS

Het Beleidsplan Ruimte Limburg zet prominent in op meer samenhang en fijnmazig netwerk van groenblauwe aders doorheen de open en bebouwde ruimte.

Het Beleidsplan Ruimte Limburg selecteert een functionele en doelgerichte set van groenblauwe aders, waarbij waterlopen en natuurlijke structuren instaan voor de realisatie van een fijnmazig groenblauw netwerk en gezonde waterbalans (reguleren tekort en teveel aan water).

→ *Beleidskader Open Ruimteschakels – Operationele doelstelling 1: Ruimtelijk ondersteunen en optimaliseren van de groenblauwe aders en open ruimtecorsidors. + Operationele doelstelling 2: Meewerken aan een coherent netwerk van groenblauwe aders in Limburg.*

CONCLUSIE

Het voorontwerp Beleidsplan Ruimte Limburg draagt bij aan de realisatie van de ambities van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en vertoont geen afwijkingen van de principes en de doelstellingen van het BRV.

2. GEMEENTELIJKE BELEIDSPLANNEN RUIMTE

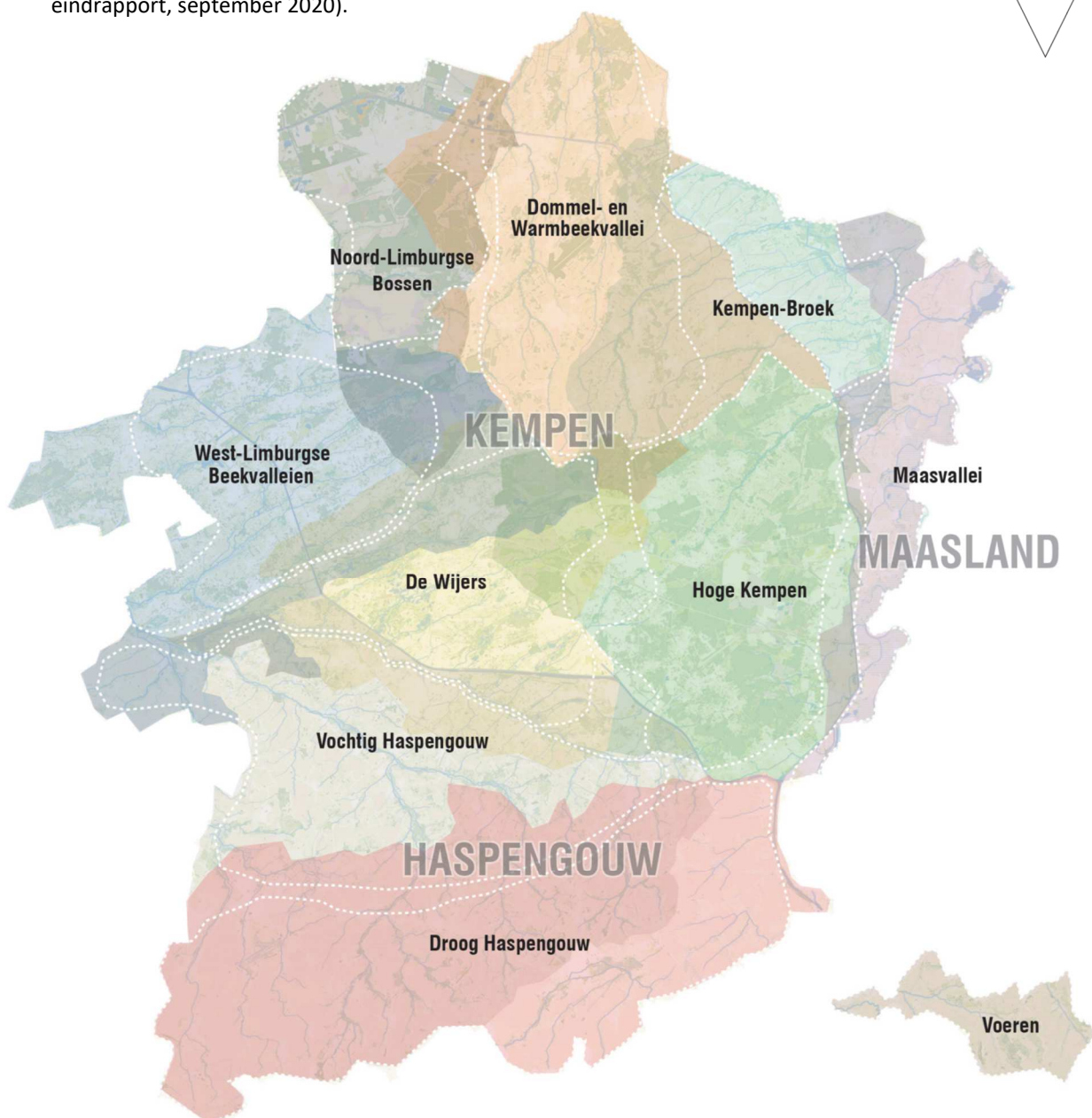
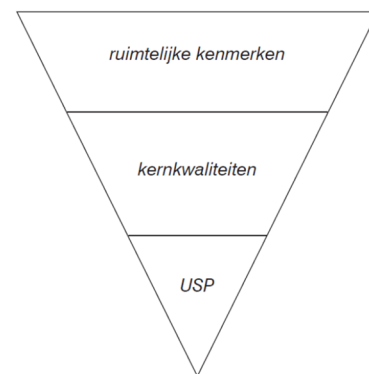
Er zijn nog geen gemeentelijke ruimtelijke beleidsplannen in Limburg vastgesteld.

BIJLAGE 2 – SAMENVATTING VAN DE RUIMTELIJKE KENMERKEN UIT HET “REFERENTIEKADER RUIMTELIJKE REGIONALE EIGENHEID”

1. LANDSCHAPSEENHEDEN

Elke landschapseenheid heeft zijn ruimtelijke kenmerken en kernkwaliteiten. Deze beschrijven de elementen die in het landschap zichtbaar zijn en mee de identiteit en beleving ervan bepalen. In één zin wordt getracht de ‘**USP**’ van de regio te vatten (Unique Selling Proposition).

Hieronder wordt een samenvatting opgenomen. Voor een volledige beschrijving wordt verwezen naar het “referentiekader ruimtelijke regionale eigenheid” (BUUR, eindrapport, september 2020).

Landschapseenheid	Ruimtelijke kenmerken	Kernkwaliteiten	USP
Noord-Limburgse Bossen	<ul style="list-style-type: none"> - uitgestrekte bos- en heidegebieden - beekvalleien, waterplassen en kanaaltjes - grote artefacten in het landschap - netwerk van recreatieve infrastructuur 	<ul style="list-style-type: none"> - uitgestrektheid en intactheid van het onbebouwd, natuurlijk gebied, gekenmerkt door landschappen met naaldbossen en heide en een biotoop voor bijzondere soorten - gelaagd landschap met verschillende cultuur- en natuurhistorische elementen en relictten - aanwezigheid en beleefbaarheid van grootschalige, artificiële landschappen en infrastructuren - divers en aantrekkelijk netwerk van klein- en grootschalige recreatiepolen 	Een uitgestrekt en intact, onbebouwd boslandschap onderbroken door grootschalige, artificiële landschappen en infrastructuren.
Dommel- en Warmbeekvallei	<ul style="list-style-type: none"> - beekvalleien en watering - agrarisch bocagelandschap - patchwork van bosgebieden - Teutendorpen en molenlandschap 	<ul style="list-style-type: none"> - ecologisch waardevolle beekvalleien met bijhorende flora en fauna - onbebouwde, natuurlijk beheerde natuur- en bosgebieden - aanwezigheid van cultuurhistorische elementen en landschappen als getuigen van de (agrarische) ontginning van de Kempen - gemeenschappelijk Teutenverleden dat zich vertaalt in dorpsarchitectuur, verhalen en tradities - agrarisch landschap met grondgebonden landbouw en kleine landschapselementen 	Ecologisch waardevolle beekvalleien in een intensief gebruikt, agrarisch bocagelandschap.
Kempen-Broek	<ul style="list-style-type: none"> - waterlandschap - agrarische structuur - dorpen en molens - verstedelijk systeem Zuid-Willemsvaart 	<ul style="list-style-type: none"> - uitgestrekt, grotendeels onbebouwd landschap met combinatie van natuur en landbouw - waterlandschap met beekvalleien, kanaaltjes, poelen, natte graslanden en broekbossen en bijhorende unieke flora en fauna - samengaan van hoge natuurwaarden met agrarisch, industrieel en residentieel landgebruik - aanwezigheid van cultuurhistorische elementen en landschappen als getuigen van de (agrarische) ontginning van de Kemp 	Uniek waterlandschap beheerd als nieuwe wildernis en stiltegebied
Maasvallei	<ul style="list-style-type: none"> - regenrivier en waterlandschap - intensieve landbouw - verstedelijking N78 - toeristisch-recreatief netwerk 	<ul style="list-style-type: none"> - intact open rivier- en oeverlandschap met unieke habitats en soorten - leesbaarheid van het terrassenlandschap met steilrand Kempens Plateau, oude stroomgeulen, dijken, uiterwaarden en zomerbedding van de Maas - recreatieve en ecologische valorisatie van de relictten van de grindindustrie - herkenbare historische kernen en architectuur van Maasdorpen en kasteeldomeinen in de Maasvallei - waardevol agrarisch landschap voor grondgebonden landbouw en landbouwinnovatie 	Intact open rivier-, plas- en oeverlandschap met afwisselende en goed geïntegreerde recreatiemogelijkheden.
West-Limburgse Beekvalleien	<ul style="list-style-type: none"> - ecologische beekvalleien - patchwork van grote en kleine bosgebieden - dens netwerk van kleine landschapselementen - lineaire industriezone en strokenbebouwing 	<ul style="list-style-type: none"> - ecologisch landschap van beekvalleien, moerasbossen, laagveen en natte graslanden met bijhorende fauna en flora - onbebouwde, natuurlijk beheerde natuur- en bosgebieden - dens netwerk van kleine landschapselementen dat doorloopt in ecologisch, agrarisch en bebouwd gebied - breed geïntegreerd en herbestemd mijnrfgoed als woonomgeving, werkomgeving en toeristisch-recreatieve aantrekkingspool - verweving van economische/residentieële omgevingen en ecologisch landschap 	Het unieke intacte karakter van de Vallei van de Zwarte Beek als deel van groter netwerk van groene beekvalleien
De Wijers	<ul style="list-style-type: none"> - landschap van beekvalleien en vijvers - grote bos- en heidegebieden - dens netwerk van kleine landschapselementen - verstedelijkt landschap 	<ul style="list-style-type: none"> - de Wijers: Land van 1001 vijvers - kruispunt van verschillende landschappen en nederzettingenpatronen - dens netwerk van kleine landschapselementen dat doorloopt in agrarisch en bebouwd gebied 	Een uniek, ecologisch en cultuurhistorisch waardevol vijverlandschap

Landschapseenheid	Ruimtelijke kenmerken	Kernkwaliteiten	USP
Hoge Kempen	<ul style="list-style-type: none"> - topografie van het Kempens Plateau - beken, plassen en vennen - grote bos- en heidegebieden - toeristische infrastructuur en woonlandschap 	<ul style="list-style-type: none"> - uitgestrektheid en intactheid van het onbebouwd, natuurlijk gebied, gekenmerkt door landschappen met naaldbossen, heide en landduinen en een biotoop voor bijzondere soorten - aanwezigheid van het Nationaal Park Hoge Kempen en bijhorende recreatieve, educatieve en ontsluitingsinfrastructuur. - Breed geïntegreerd en herbestemd mijnfergoed als woonomgeving, werkomgeving en toeristisch-recreatieve aantrekkingspool - divers woonlandschap dat de hele 20^e - eeuwse geschiedenis van de residentiële woonontwikkelingen omspant en beleefbaar maakt 	Aanwezigheid van het Nationaal Park Hoge Kempen als uniek, uitgestrekt natuurgebied met een voorbeeldfunctie op vlak van natuurbeheer en toeristisch-recreatieve ontwikkeling
Vochtig Haspengouw	<ul style="list-style-type: none"> - beken en natte gronden - weilanden en fruitbomen - verstedelijking en verlinting - erfgoedlandschap van hoeves en kastelen 	<ul style="list-style-type: none"> - aanwezigheid van landbouw als ruimtelijk structurerend systeem, toeristische troef en cultuurhistorisch erfgoed. - cultuurhistorisch, architecturaal en landschappelijk waardevol netwerk van hoeves, kastelen, abdij sites en dorpscentra in een agrarisch landschap. - ecologisch waardevol afwisselend landschap met beekvalleien, holle wegen en bijhorende fauna en flora. 	Een vruchtbaar en cultuurhistorisch landbouwlandschap met toeristische waarde
Droog Haspengouw	<ul style="list-style-type: none"> - landschap van heuvels en dalen - open landschap van akkers - kerkdorpen en steden - erfgoedlandschap van hoeves en kastelen 	<ul style="list-style-type: none"> - heuvellandschap met intacte panorama's en ongeschonden perspectieven op het akkerlandschap - compacte kerkdorpen, gespaard van de verstedelijking, in een ongeschonden open agrarisch landschap met herkenbare architectuur en erfgoed - aanwezigheid van landbouw als ruimtelijk structurerend systeem, toeristische troef en cultuurhistorisch erfgoed. 	Een vruchtbaar en cultuurhistorisch heuvelachtig akkerlandschap met compacte kerkdorpen en ongeschonden panorama's
Voeren	<ul style="list-style-type: none"> - beekvalleien - heuvellandschap - weilanden - dorpjes en erfgoed 	<ul style="list-style-type: none"> - kleinschalig, pittoresk en coherent landschap met een uitgebreid assortiment aan erfgoed - intact, aantrekkelijk en historisch agrarisch landschap met aanwezige kleine landschapselementen en een goede synergie tussen agrarische bedrijfsvoering en landschapsbeheer - aantrekkelijke toeristische bestemming als wandel- en stiltegebied 	Een kleinschalig, pittoresk en intact landschap van heuvels en dalen met weidse graslanden en authentieke dorpsgezichten

DROOG HASPENGOUW

Een vruchtbaar en cultuurhistorisch heuvelachtig akkerlandschap met compacte kerkdorpen en ongeschonden panorama's.

Het heuvellandschap van Droog Haspengouw is een open akkergebied met compacte dorpen, gehuchten en alleenstaande vierkanthoeves en kastelen in de dalen. De landbouw fungeert als ruimtelijk structurerend systeem. Het landschap is een 'landbouwpatchwork' waar verschillende teelten voorkomen en jaarlijks wisselen. De dorpen zijn compact en hebben een herkenbaar erfgoed en typerende opbouw als kerkdorp. De bebouwing is voornamelijk gebundeld in de kernen. Verspreide bebouwing en verlinting verstoort slechts in beperkte mate het landschap. Tongeren en Sint-Truiden vormen belangrijke tewerkstellingspolen in de regio. Deze landschapseenheid heeft geen grote economische structuren. De landschappelijke en cultuurhistorische waarde van de morfologisch structuur vormen een belangrijke troef van het gebied.

VOCHTIG HASPENGOUW

Een vruchtbaar en cultuurhistorisch landbouwlandschap met toeristische waarde.

De regio wordt gekenmerkt door een landbouwlandschap. De landbouw, met voornamelijk fruitteelt, is de voornaamste economische structuur en is ruimtelijk structurerend. De morfologische structuur wordt sterk gekenmerkt door verlinting langs de steenwegen, maar ook door historische dorpscentra als Borgloon en Halen. Verspreid in het landschap bevindt zich een divers kastelenlandschap, de typische vierkantshoeves, de abdij sites van Sint-Truiden en Herkenrode, de landcommanderij van Alden Biesen, etc. Door zijn losse ondergrond wordt het landschap ingesneden door talrijke beekvalleien waaronder de Gete, de Herk, de Mombeek en de Demer welke plaats bieden aan bijzondere waterminnende planten, dieren en insecten.

MAASLAND

Intact open rivier-, plas- en oeverlandschap met afwisselende en goed geïntegreerde recreatiemogelijkheden. De combinatie van zowel de natuurlijke als cultuurelementen en de beleefbaarheid ervan zijn identiteitsbepalend.

De Maasvallei is uniek binnen Europa en heeft een intact open rivier- en oeverlandschap met unieke habitats- en soorten. De landschappelijke structuur van de Maasvallei is een terrassenlandschap, met achtereenvolgens de zomerbedding van de Maas, de uiterwaarden in de winterbedding, de dijken, een agrarisch landschap met verschillende oude stroomgeulen en de steilranden van het Kempens plateau, doorsneden door beekvalleien zoals de Bosbeek. Het systeem wordt door mensen beheerd met dijken, landbouwgronden en een kanaal voor scheepvaart. Er zijn ook verschillende waterplassen aanwezig ten gevolge van de vroegere grindontginning. Deze worden benut voor ecologische opwaardering van de riviervallei, duurzaam waterbeheer en recreatie. De morfologische structuur wordt sterk gekenmerkt door de bebouwing langs de N78, maar vooral in het oosten zijn er nog historische bebouwingsstructuren van Maasdorpen en -gehuchten aanwezig en beleefbaar. Dorpen als Aldeneik en Oud-Rekem vormen ook een toeristische troef voor de regio. In het noorden van de Maasvallei is er veel landbouwgebied aanwezig. Dit wordt divers gebruikt voor veeteelt, akkerbouw en groenteteelt.

DE HOGE KEMPEN

Aanwezigheid van het Nationaal Park Hoge Kempen als uniek, uitgestrekt natuurgebied met een voorbeeldfunctie op vlak van natuurbeheer en toeristisch-recreatieve ontwikkeling.

De belangrijkste kernkwaliteit is de uitgestrektheid en intactheid van het Nationaal Park Hoge Kempen als onbebouwd, natuurlijk gebied gekenmerkt door landschappen met naaldbossen, heide en landduinen en een biotoop voor bijzondere soorten. Hierbij zijn er lokaal heel wat verschillen, zoals verschillende types heide, historische bossen, recentere aanplantingen, ... Ook de terrils en waterplassen zorgen voor een grotere diversiteit. Toeristisch-recreatief is dit landschap beleefbaar via een sterk uitgebouwd netwerk van wandel- en fietsroutes. Morfologisch zijn de vier mijnsites C-mine, La Biomista, Thor Park en Connecterra/Terhills mee bepalend voor het voorkomen van de regio. Ze zijn ontwikkeld als goed geïntegreerde economische, culturele en/of commerciële bestemmingen. Bij de herwaardering van dit erfgoed wordt de kwaliteitslat op internationaal niveau gelegd. Genk is de belangrijkste stedelijke kern in het gebied en heeft een planmatige

ontwikkeling gekend, met een variëteit in het woonlandschap zoals de vroege, organisch geplande tuinvijken en de meer rationeel opgebouwde cités van de latere fases, de modernistische sociale woonwijken, de suburbane verkaveling en de hedendaagse stadsvernieuwingsprojecten in de Genkse stadsstrip.

DE WIJERS

Een uniek, ecologisch en cultuurhistorisch waardevol vijverlandschap.

Het land van 1001 vijvers' is uniek in Vlaanderen. Het is een bijzonder waardevol natuurgebied en economisch belangrijk voor de viskweek. Hier komen verschillende zeldzame dier- en plantensoorten voor. De Wijers ligt geografisch gezien op de overgangszone van de steilrand van het Kempisch Plateau naar Vochtig Haspengouw en wordt gekenmerkt door een 'patchwork' aan verschillende landschappen en nederzettingsstructuren. De regio vormt een overgangsgebied van droog naar nat, van zand naar leem, van voedselarm naar voedselrijk en van bos en heide naar weiland. De diversiteit van de regio is voor een groot deel het resultaat van menselijke ingrepen. Het is deze mozaïek die het cultuurlandschap interessant en uniek maakt. Hoewel het zwaartepunt van de Wijers gericht is op het vijverlandschap is er ook heel wat heide-, bos-, en moerasgebied terug te vinden. Er is ook een sterke verwevenheid met de woonomgevingen. Dit verhoogt de woonkwaliteit, maar brengt ook uitdagingen met zich mee voor het natuurbehoud. Een hoge dichtheid aan kleine landschapselementen zoals houtkanten, bomerijen, kleine waterelementen, ... bepalen de ruimtelijke eigenheid van het gebied; zowel in het kerngebied van de vijvers als in de bebouwde ruimte. Deze structuren worden ook door landbouwers mee beheerd en bewaard.

DE WEST-LIMBURGSE BEEKVALLEIEN

Het unieke intacte karakter van de Vallei van de Zwarte Beek als deel van groter netwerk van groene beekvalleien.

De kernkwaliteit is het netwerk van intacte beekvalleien met alle bijhorende ecotopen zoals moerasbossen, laagveen en natte graslanden. De Zwarte Beek is vrijwel over het volledige stroomgebied intact in zijn natuurlijke staat en wordt als natuurgebied wordt beschermd en beheerd. Ondanks de regio sterk bebouwd is, vormen de meeste beekvalleien een continu ecologisch netwerk met hoge natuurwaarden, aangevuld door de bos- en heidegebieden, zoals Averbode-Gerhagen, Gerheserheide. De hoge dichtheid aan kleine landschapselementen in de minder beboste delen zorgt voor een kleinschalig bocagelandschap. De kleine landschapselementen zijn het meest aanwezig in en rond de beekvalleien, maar ook in het landbouwgebied en deels in het bebouwde weefsel. Het bebouwde weefsel en de beekvalleien zijn sterk met elkaar verweven. Kenmerkend zijn de voormalige mijnsites in Beringen-Mijn, Heusden-Zolder en Houthalen-Helchteren en het systeem van woonwijken en voorzieningen daarrond. Er wordt sterk ingezet op herbesteding van de sites voor nieuwe vormen van bedrijvigheid, sport, recreatie, cultuur, handel en wonen.

NOORD-LIMBURGSE BOSSEN

Een uitgestrekt en intact, onbebouwd boslandschap onderbroken door grootschalige, artificiële landschappen en infrastructuur.

Het onbebouwd cultuurlandschap van naaldbossen en heide vormt door zijn uitgestrektheid een biotoop voor bijzondere diersoorten zoals roofvogels en wolven. Het gebied is grotendeels gespaard van bebouwing en er zijn weinig infrastructuurbarrières. De heide, de landduinen en de vloeiveiden zijn relictten van vroegere ontwikkelingsfasen of -pogingen. In het noordelijk deel heeft het industrieverleden verschillende sporen achtergelaten: van de zandwoestijn in de Sahara tot de grote plassen van de zandontginning. Er zijn verschillende grootschalige artificiële elementen: het Kanaal Bocholt-Herentals, de IJzeren Rijn, de grote industrieparken, de windturbines en zonnepanelen van het Kristalpark, de autotestbaan, het militair domein van Kamp van Beverlo, de militaire begraafplaats in Lommel, de grote bosaanplantingen, de zandputten, ... Zij bepalen mee het karakter van de regio. De regio ontwikkelt zich als een aantrekkelijke toeristische en recreatieve bestemming doordat een netwerk wordt uitgebouwd aan zowel grootschalige als kleinschalige attractiepolen.

DOMMEL- EN WARMBEEKVALLEI

Ecologisch waardevolle beekvalleien in een intensief gebruikt, agrarisch bocagelandschap.

Het landschap kenmerkt zich als een agrarisch bocagelandschap met natuurlijk meanderende ecologisch waardevolle beekvalleien. Het gebied langs de Dommel- en Warmbeekvallei is een ecologisch waardevol gebied met bijzondere plant- en diersoorten. Rond de beken liggen vochtige weilanden, wilgenstruwelen, broekbossen en populierenaanplantingen, vloeiveiden, visvijvers en vennen. Verschillende cultuurhistorische elementen getuigen van de agrarische ontginning van de Kempen zoals de wateringen, wind- en watermolens en plaatselijk het kleinschalig landbouwlandschap met houtkanten, houtwallen, bomenrijen, Voornamelijk rond Peer is dit bocagelandschap nog goed leesbaar. De intensivering van het landbouwgebruik heeft ook grotere structuren geïntroduceerd, zoals schaalvergroting van akkers en grotere landbouwinfrastructuur zoals stallen voor vee (varkens en kippen). Deze grotere elementen worden in het landschap geïntegreerd.

KEMPEN-BROEK

Uniek waterlandschap beheerd als nieuwe wildernis en stiltegebied.

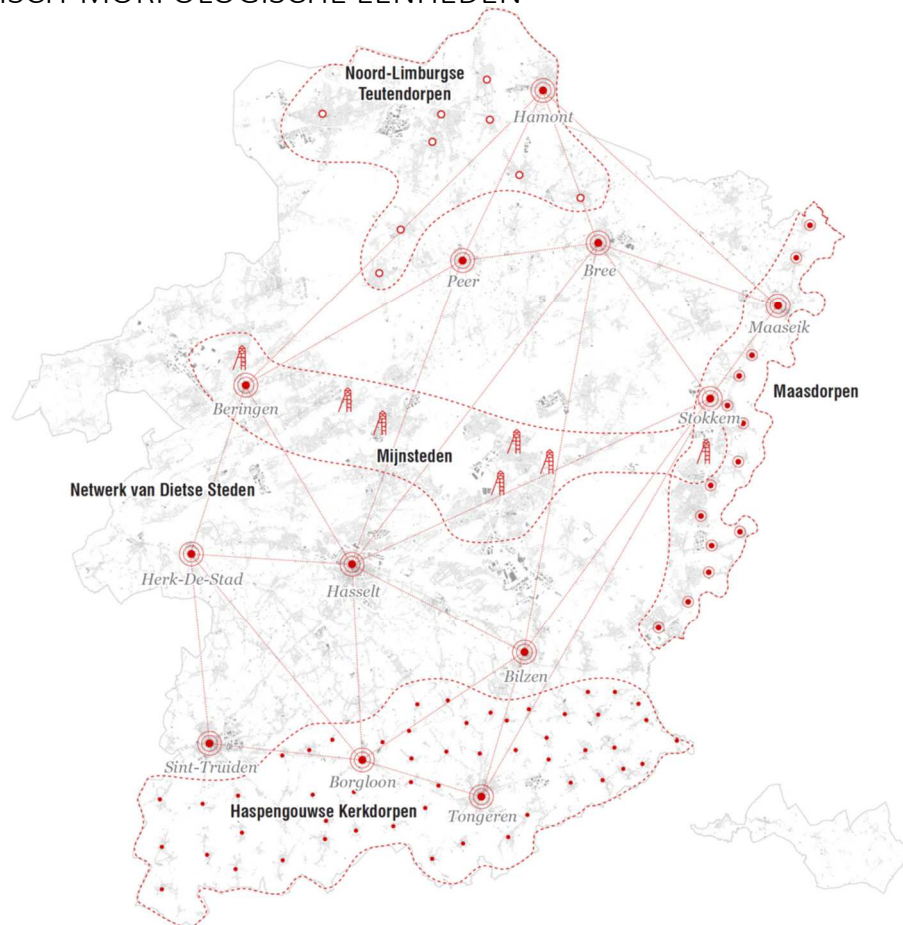
Kempen-Broek bestaat voor een groot deel uit open, onbebouwd landschap dat gebruikt wordt voor landbouw of natuurreservaat. De uitgestrektheid van dat gebied en de variatie aan landgebruik vormen een belangrijke kernkwaliteit. In een belangrijk deel van die onbebouwde ruimte is een uniek ecologisch gebied ontstaan met een grote variëteit aan meestal watergerelateerde natuur: beekvalleien met natuurlijk meanderende beken, een netwerk van kanaaltjes en poelen, broekbossen en moerassen, natte graslanden en heide, vegetaties van riet en zegge, naald- en loofbossen, ... Deze hoge natuurwaarden gaan samen met het agrarisch, industrieel en residentieel landgebruik. In de landschapseenheid zijn er verschillende cultuurhistorische elementen en landschappen het resultaat van de agrarische ontginning van de Kempen. Grote industriële ontwikkelingen situeren zich langsheen de Zuid-Willemsvaart.

VOEREN

Een kleinschalig, pittoresk en intact landschap van heuvels en dalen met weidse graslanden en authentieke dorpsgezichten.

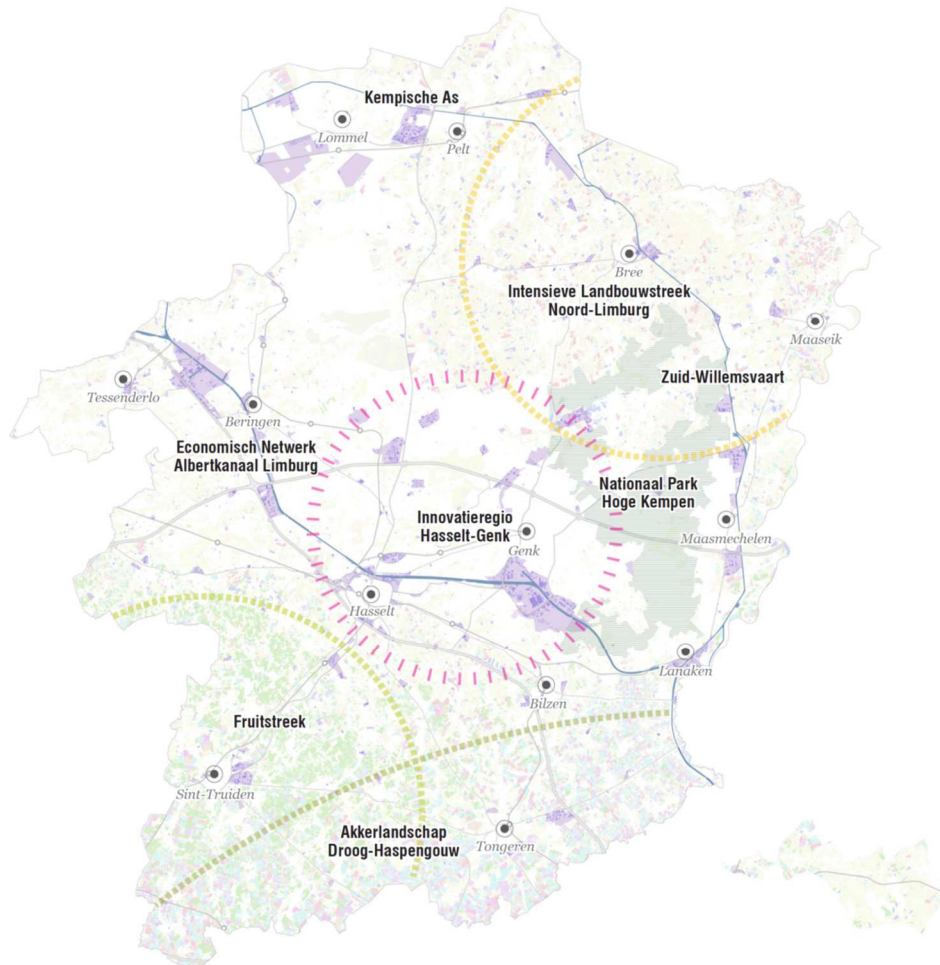
De landschapseenheid Voeren heeft een intact, aantrekkelijk en historisch agrarisch landschap met veel kleine landschapselementen en een goede synergie tussen agrarische bedrijfsvoering en landschapsbeheer. Kenmerkend zijn de graslanden, melkveehouderijen en hoogstamboomgaarden. Landbouwers nemen bijkomende taken op als verbreding van de bedrijfsvoering (toeristische voorzieningen, landschapsbeheer). Voeren heeft omwille van zijn landschappelijke kwaliteit een bovenregionale toeristische aantrekkingskracht.

2. HISTORISCH-MORFOLOGISCHE EENHEDEN

Historisch-morfologische eenheid		Ruimtelijke kenmerken
Dietse Steden	Hamont, Peer, Bree, Maaseik, Stokkem, Beringen, Herk-De-Stad, Hasselt, Bilzen, Borgloon, Sint-Truiden, Tongeren	<ul style="list-style-type: none"> - oorspronkelijk gelegen aan belangrijke verbindingsweg en/of beek/rivier - vroegere stenen omwalling - centraal marktplein met radiale hoofdwegen tot aan vroegere stadspoorten - Maasstijl (bouwstijl) - ankerpunten van Limburgse stedelijk weefsel
Mijnsteden	Beringen, Zolder, Houthalen, Winterslag, Zwartberg, Waterschei, Eisdien	<ul style="list-style-type: none"> - industriële infrastructuur en gebouwen (schachttorens, kolenwasserijen,...) - mijnterrils. - tuinvijken met specifieke stedenbouwkundige structuur en architectuur - aanwezigheid van speciaal gebouwde voorzieningen (scholen, kerken, casino's) - centrale as als lineair centrum met lokaal en multicultureel handels- en voorzieningenaanbod - sociale woningbouw(wijken) - voormalig Kolenspoor
Noord-Limburgse Teutendorpen	Lommel, Hechtel, Eksel, Overpelt, Neerpelt, Achel, Hamont, St-Huibrechts-Lille, Kaulille, Bocholt	<ul style="list-style-type: none"> - rijker versierde bakstenen huizen
Maasdorpen	Kessenich, Geistingen, Ophoven, Aldeneik, Heppeneert, Elen, Rotem, Oud-Dilsen, Stokkem, Meeswijk, Leut, Eisdien, Vucht, Kotem, Boorseem, Uikhoven, Oud-Rekem, Neerharen	<ul style="list-style-type: none"> - oorspronkelijk centrum en stratenpatroon geënt op de Maas - ruimtelijke evolutie/groei "van de Maas weg".
Haspengouwse kerkdorpen	...	<ul style="list-style-type: none"> - redelijke compactheid van bebouwde dorpskernen - grote (vierkants)hoeves

3. ECONOMISCH-FUNCTIONELE SYSTEMEN

Functioneel-economisch systeem	Ruimtelijke kenmerken
Innovatieregio Hasselt-Genk	<ul style="list-style-type: none"> - reconversie mijnsites (Thor Park, C-Mine, Greenville) - bedrijven- en onderzoekscampussen (Corda, BioVille, Bouwacademie,...) - universiteit en hogescholen - industrieterreinen langs Albertkanaal en snelwegen - energielandschap
Economisch Netwerk Albertkanaal	<ul style="list-style-type: none"> - lineaire structuur van grote industrieterreinen langsheen vervoersassen - energielandschap
Kempische As	<ul style="list-style-type: none"> - grote industrieterreinen langs infrastructuurassen (N71, IJzeren Rijn, Kanaal Bocholt-Herentals) - energielandschap - ontginningsplassen (zandwinning)
Zuid-Willemsvaart	<ul style="list-style-type: none"> - snoer van industriegebieden - kanaal als landschappelijk baken (flankerende bomenrijen)
Fruitstreek Haspengouw	<ul style="list-style-type: none"> - fruitboomgaarden (hoogstam met onderliggend grasland + vnl. laagstam) - opkomende wijnbouw - voormalig Bieten- en Fruitspoor - bedrijven en onderzoekscentra (Veilingen, PC Fruit)
Intensieve Landbouwstreek Noord-Limburg	<ul style="list-style-type: none"> - uitgestrekte velden en weilanden - grote stallen en agrarische infrastructuren - bedrijven en onderzoekscentra (Greenyard, Agropolis, PVC Landbouw)
Akkerlandschap Droog Haspengouw	<ul style="list-style-type: none"> - uitgestrekte akkers (patchwork diverse teelten) en graslanden - onderzoekscentra (PIBO)
Nationaal Park Hoge Kempen	<ul style="list-style-type: none"> - toeristische infrastructuren rondom kerngebied natuur (toegangspoorten) - ontsnipperingsinfrastructuren (ecoduct, tunnel,...)

BIJLAGE 3 - AFKORTINGEN

ABC – agrobusinesscomplex

AGNAS – Afbakening van de gewenste natuurlijke en agrarische structuur

ANB – Agentschap Natuur en Bos

AWV – Agentschap Wegen en Verkeer

BPA – Bijzonder Plan van Aanleg

Dept. LV – Departement Landbouw en Visserij

DIHB - Decreet Integraal Handelsvestigingsbeleid

DNA – Desoxyribonucleïnezuur – de belangrijkste chemische drager van erfelijke informatie

ENA – Economisch Netwerk Albertkanaal

ENA – Economisch Netwerk Albertkanaal

HAG – Herbevestigd agrarisch gebied

ICT – informatie- en communicatietechnologie

IHD – instandhoudingsdoelstellingen

IVON - integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk

KLE – kleine landschapselementen

KLE – kleine landschapselementen

KMO – kleine en middelgrote onderneming

KWG – kernwinkelgebied

LER – landbouweffectenrapport

LPS – Limburgse prioritaire soorten

LRM – Limburgse Reconvertiemaatschappij

MOW – Departement Mobiliteit en Openbare Werken

NMBS – Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

OD – operationele doelstellingen

OD – operationele doelstellingen

OV-assen – openbaar vervoersassen

PAS – Programmatische Aanpak Stikstof

PC Fruit – Proefcentrum fruitteelt vzw

PiBo – Biotechnisch Onderwijs

PIBO – Provinciaal instituut biotechnisch onderwijs

Provinciaal RUP – provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan

PVC – proef- en vormingscentrum

RMPL – regionaal mobiliteitsplan Limburg

RSG – regionaalstedelijk gebied

RSPL – Ruimtelijke structuurplan Limburg

RUP – ruimtelijk uitvoeringsplan

RWM – Regionale Woningmarkten

SALKturbo – Strategisch Actieplan Limburg in het Kwadraat turbo

SD – strategische doelstellingen

SDG's – Sustainable Development Goals of Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen

SV – strategische visie

USP – unique selling proposition

VAPEO – Vlaams Actieprogramma voor Ecologische Ontsnippering

VEN – Vlaams ecologisch netwerk

Vlaio – Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen

VLAREM - Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning

VLM – Vlaamse Landmaatschappij

VMM – Vlaamse Milieu Maatschappij

VMSW – Vlaamse Maatschappij Sociaal Wonen

WUG – woonuitbreidingsgebied

WVO – winkelvloeroppervlakte